БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылдан үнелеп эгелээн

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫН ОБЛАСТЬ БОЛГАШ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1955 ОКТЯБРЬ 9 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 203 (3397)

Өртээ 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА

Өредилге номнарының чаа комбинады (1 арын).

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).

Кыштаглаашкынга белеткелди доозары —соңгаарлатынмас сорулга (1 арын).

Кызыл хоорайның партия организацияларында (2 арын).

И. Целищев. — «Кызыл тук» колхоз — миллионер болур дээш демиселде (2 арын).

С. Алеет. — Комбайнер Сарыглар Сула (2 арын).

Ф. Сатаев.— Хозрасчёт — бот-үнеин чингедириниң чугула чүүлү (3 арын).

Д. Хертек. — Сүт-бараан фермазын культурлуг тургузар (3 арын).

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң төлээлериниң Белградта чоруп турары (3 арын).

Герман Демократтыг Республиканың тургустунганының алды чыл оюн (4 арын).

Румын Улус Республиканың Национал улуг хуралының сессиязы (4 арын).

Югославияда целлюлоз-саазын фабриказының ажыглалга кирген (4 арын).

КНО-нуң Кол Ассамблеязының X сессиязында (4 арын).

РАЙОН ПАРЛАЛГАЗЫНЫҢ СОРУЛГАЛАРЫ

СЭКП ТК-ның Пленумнарының төөгүлүг шиитпирлеринге сорук кирген бистиң совет кижилер үлетпүрге улам ыңайгы техниктиг депшилге дээш, кедээ ажылагыйның бедик үдүрлүүшкүү дээш эрестиг демисежин, коммунистиг тургузуушкуннуң чедишкиннерин ада-бүрүге көвүдедип турарлар. Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XX съездизинге төлептиг ужуражыр дээш социалистиг чарыш бүгү чуртта хүн-бүрүде калбарып турар.

Ажылчы массаларның политиктиг болгаш күш-ажылчы идешкейиниң соксаал чок өзүлдези болза, ажылчы чоннарның ортузунга Коммунистиг партиялың чорудун турары кижизидикчи улуг ажылының үре-түңнели болур. Коммунистиг партия болза, тургузукчу күш-ажылче массаларны көдүрген, чоннуң чогаадыкчы болгаш уран-тывынгыр арга-мергежилдериниң хөгжүүрүнге делгем орукту ажыткан. Үлетпүрнүң болгаш кедээ ажыл-агыйның мурнакчыларын база чаартыкчыларын, социалистиг бүдүрүлгениң удуртукчу кадрларын болгаш организакчыларын партия кижизидип өстүрген.

Үлетпүрнү болгаш кедээ ажыл-агыйны улам бүрүнгаар хөгжүдериниң, ажылчы чоннарның материалдыг база культурлуг деннелин соксаал чокка бедидериниң талазы-биле Коммунистиг партиялың болгаш Совет чазактың салган улуг сорулгаларын совет улустың эрестиг боттандырып турары амгы үе парлалганын, ооң иштинде районнар солуннарының ужур-дузазын болгаш харыысалгаанын улам-на улгаттырып турар.

Солуннар болза, мурнакчы эртемниң болгаш техниканың үлетпүрде база кедээ ажыл-агыйда чедишкиннерин пропагандалаар, бүдүрүлге черлериниң бот-үнеин чингедири, продукцияның шынарын бедидери дээш канчаар демисежин турарын үргүлчү чырыдар ужурлуг. Ындыг турбуже, области чамдык районнар солуннары бүдүрүлге черлериниң ажылын хандыр билбее болган ужурунда ында ажыл-херектиг байдалын эренгей кыры-биле ниити бижин турар. Чижээ, Таңды районда «Коммунист» солун ында райүлетпүр комбинады болдуңу бүдүрүлге планнарын күүседип турарын ниити бижин турар боордан башка ол бүдүрүлгениң туйбу кылыр цехи багай ажылдап, шынары куду туйбуларны бүдүрүп турарын илеретпейн ооп эртип турар.

Бүдүрүлге черлеринде үнелиг чаа-чаа эгелээшкиннерни болгаш ажылдың дуржулгазының дугайында материалдарны солуннарга хүн-бүрүде чырыдары чугула. Ынчалзажок, бүдүрүлгениң технологиязын болбаазырадырының болгаш техниканы төп ажыглаарының талазы-биле демиселдиң Сарыг-Сеп райүлетпүр комбинадында багай чоруп турарын Каа-Хем районнуң «Колхозчу» солуну илередип биживейн турар.

Районнуң бүдүрүлге черлериниң ажылының дуржулгазын, мурнакчыларның чедишкиннерин болгаш оларның социалистиг чарыжының түңнелдерин доктаамал чырыдары, ажылда четпестерни хандыр илередири, шыңгыы шүүмүүлээри районнар солуннарының чугула сорулгаларының бирээзи болур. Бүдүрүлгеде ажылчыннарның эгелекчи чаа саналдарын деткиири, бүдүрүлге черниң күрүне планын сан болгаш шынар талазы-биле чедишкиниг күүседир дээш кызымаккай ажылдап турар мурнакчыларны илередип бижиири чугула.

Социалистиг чарыштың чоруп турарын, колхоз бүдүрүлгезиниң мурнакчы дуржулгазын болгаш кедээниң партия, совет организацияларының талазындан кедээ ажыл-агыйны удуртуп турар практиказын калбаа-биле чырыдарын төп болгаш чер-чер солуннарына СЭКП ТК-ның сентябрь Пленуму дааскан. Ындыг турбуже, чамдык районнар солуннары болза, кедээ ажыл-агыйны шиитпирлиг көдүреринче угданган партия болгаш чазактың доктаалдарын амыдыралга боттандырамаанынче кедээниң ажыл-ишчилерин ам-даа бүдүракта кошкак эвилелдеп турар. Мурнакчы комбайнерлерниң, трактористерниң, кижи-чыннарның, тараажыларның, тудугжуларның болгаш кедээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң дуржулгазының дугайында материалдар районнар солуннарының арыннарында эвээш парлатынып турар. А парлатынып турар материалдар доңчу медээлер хевирлиг болуп, колхоз, совхоз бүдүрүлгезиниң мурнакчыларының ажылын ёзулуг хандыр чырыдып шыдавайн турар.

Районнар солуннарының чугула сорулгазы болза, малдың баш санын көвүдедири, ооң продуктулуун бедидери, тараа дүжүдүн улгаттырары, колхозтарда, совхозтарда, МТС-терде тудуг планнарын күүседири дээш демиселче кедээниң ажыл-ишчилерин эвилелдээр талазы-биле партия организацияларынга болгаш совет органнарга дузалаары болур. Ылаңгыя амгы үеде кедээниң ажыл-ишчилери тараа дүжүдүнүң ажаалгазын доозар, мал кыштаглашкынынга болгаш келир чылдың тарылгазынга белеткелдерни хынамчалыг чорудар дээш кызымаккай ажылдап турарлар.

СЭКП-ниң XX съездизинге чедишкиниг ужуражыр дээш социалистиг чарыш хоорайның болгаш кедээниң ажыл-ишчилериниң ортузунда улам-на калбарып турар. Совет кижилериң политиктиг болгаш күш-ажылчы ол кедүрлүүшкүү болза, төрээн Коммунистиг партиязынга оларның кызыгаар чок ынакшылыының, коммунизмниң улуг херээнге бердингениниң тодаргай херечилели болур. Районнар солуннары болза, ажылчы чоннарның чогаадыкчы идепкейин улам күштелдирип, оларның ортузунда социалистиг чарышты калбартыр талазы-биле партия организацияларынга дузалаар хүлээлгелиг.

Кедээде партийжи-политиктиг болгаш партийжи организастыг ажылдың айтырыглары районнар солуннарының кичээнгейиниң төвүнге турар ужурлуг. Партия амыдыралының айтырыгларын «Ленинчи орук», «Коммунист» болгаш «Чаа амыдырал» солуннарның арыннарынга эң кызыы чырыдып турар чорукту шын эвес деп демдеглээри чугула.

Партия чырыдыышкынының системазында чаа өредилге чылы октябрь 1-де эгелээн. Марксизм-ленинизмниң пропагандазында кол чүүл — ооң бедик идеялыг утка-шынары болур, ынчаарга партияның бүгү пропаганда ажылы амыдырал-биле, коммунистиг тургузуушкуннуң сорулгаларын боттандырары-биле тудуш харылзаалыг болур ужурлуг. Партия чырыдыышкынының четкизинде өредилгениң чоруп турарын, политшколаларның болгаш бөлүмнериниң пропагандистериниң дуржулгазын районнар солуннарының арыннарынга доктаамал чырыдып, партшколаларның база бөлүмнериниң ажылында четпестерни илередири чугула.

Культура-чырыдыышкынның кедээде албан черлериниң ажылларын бодунуң арыннарынга чырыдары, оларның ажылында бар четпестерни илередип шүүмүүлээри, ол четпестерни үзүткаар талазы-биле партия организацияларынга практиктиг дузаны чедирери районнар солуннарындан негетинин турар.

Районнар солуннары боттарының харыысалгалыг болгаш хүндүлүг сорулгаларын чедишкиниг күүседирде хамыктын мурнунда партия организацияларының, чер-черде бижикчилериң —коммунистериниң, комсомолчуларының, ажылчыннарының, колхозчуларының, кедээде тускай эртемниглериниң хүн-бүрүде деткимчезинге даянып ужурлуг.

Районнар солуннарының кижизидикчи болгаш организакчы ролюн бедидери — СЭКП райкомнарының чугула сорулгазының бирээзи. Ынчангаш районнар солуннарынга удуртулганы күштелдирери районнар солуннарының редакцияларыга хүн-бүрүнүң практиктиг дузазын чедирери партия райкомнарындан негетинин турар.

СЭКП ТК-ның Пленумнарының шиитпирлерин амыдыралга боттандырары дээ чүткүлдүг демиселче кедээниң ажыл-ишчилерин организастаар талазы-биле чер-черниң партия, совет организацияларынга дузалаары —районнар солуннарының чугула сорулгазы болур.

Өредилге номнарының чаа комбинады

САРАТОВ. Чуртта ең улуг полиграфия комбинаттарының бирээзи мында туттунуп турар. Саратовтуң комбинады эге болгаш ортумак школаларга база дээди өредилге черлеринге өредилге номнарын үндүрер. Ол чылда 45 миллион чедир номнарны ССРЭ-ниң улустарының янзы-бүрү дылдарынга парлаан турар.

Өредилге номнарының комбинадының тудуг шөлү барык-ла 4 гектар черни ээлеп турар. Ында кол бүдүрүлге корпузунуң ең сөөлгү, бешки каңдын салып турар, ында ооң-биле кады адаккы каттарда дериглер эптеп тургузар ажылдар чоруп турар. Индустриалдыг методтар-биле тудуп турар өске ийи корпустарның тудуушкунунуң талазы-биле ажыл улам калбарып турар.

Чаа бүдүрүлгенин чоогунда чуртталганың беш каът бажыңнарын тудуп тур. Чараш чаа бажында баштайгы бедик квартираларны ада-чурттуң чаа техниказын монтажтаары-биле институттар келген тудугнуң ең эки дашчылары, тонщиктери, штукатурлары болгаш чүүн улуг-улуг ном фабрикалары болгаш полиграфистер алырлар.

Саратовтуң полиграфия комбинадылар чылын баштайгы ном продукция бээр. Номну өрүүрүнден эгелээш деп-лээринге чедир бүгү ажылдарны дол-биле механизастаар.

Өредилге комбинадындан ангыда Саратовка янзы-бүрү будуктар-биле-лаар фабриканың болгаш политехникумунуң тудуушкунун баш көрүп турар.

(СЭТА).

Совет Эвилелинде

★ ★ ★

Москва бөгүн. Ленинград шоссези.
Фото Н. Грановскийнии.
СЭТА-ның фотохрониказы.

1960 чылга доктаатынган онаалгалар күүседкен

ХМЕЛЬНИЦКИЙ. Городокский районнуң Хрущев аттыг колхозу—Украинада мурнакчы кедээ ажыл-агый артельдериниң бирээзи. Колхоз кедээ ажыл-агый продуктулары бүдүрер талазы-биле СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң 1960 чылга доктаатканы деңнелинде четкен. Ында гектардан 23—25 центнер тараа болгаш 380 центнер чигир свёклазы алдынган.

Төнүп турар ажыл-агый чылында мал ажылында чедип алдынган түңнелдер онза өөрүнчүг. Инек бүрүзүнден 3700 килограммдан эвээш сүт саап алган чаңгыс-даа саанчы кедээ ажыл-агый артелинде чок. Колхозтуң чер шөлүнүң 100 гектар бүрүзүнден-не 338 центнер сүт алдынган. Колхозта семирти азырала муң хире хаваннар бүдүн чылды өттүр турар. 100 гектар тарылга шөлүнден-не 50,3 центнер хаван эьди алдынган.

Кедээ ажыл-агый артели продукциянын бүгү хевирлериниң талазы-биле дужаалгаларны күүседип, күрүнеге барык-ла 2 миллион рубльдиң сүдүн болгаш эьдин саткан. Колхозчуларның санаанын ёзугаар алырга, мал ажылының продукциязын бүдүреринге күш-ажыл чарыгдалы эрткен чылдың деңнелинден бүдүн чартык катап эвээжээн. Фермаларда бүгү-ле хөй күш кирер ажылдарны машиналар кылып турар. Ол чорук чыл дургузунда 10 муң күш-хүннериң камнаар арганы берген.

Мурнакчы артельде күш-хүүнүн бедиптиле төлеп турар. Ажылдап алдынган күш-хүннер бүрүзүнге ай санында беш рубльди авансылап, 3 килограмм тарааны берип турар. Хаван фермазының ажылдакчызы бүрүзүнге чүгле план көргүзүглерин ажыр күүседкени дээш 200—300 килограмм чагны болгаш эьтти берген.

Чааскан, ооң иштинден 6 бажың уут ажыглалга кирген, 100 инек, 600 ой кирер 3 кажааларны тудар планын күүседкен.

Дуржулгалыг бызаңчы эш Барынза чаа колхозчу суурну тудуп тургузарынга идепкейлиг киришкен. Ооң кылыышаан тудугулары ховар. Дыка хөй бажыңнарын кастыктарын, эжиктерин, соңга рамаларын ол чааскаан кылган. Эш Барынза 7 разрядтың бызаңчы мастери. Ол ышкаш Санза, Дактал, Биче-оол дээн ышкаш тудугжулар мурнакчы ажылдап турар дээрзин демдеглээри чугула. Четче туттунмаан тудугларны октябрьда кылып доосканы, бүрүн ажыглалга кирери-биле тудугжулар кызымак ажылдап турар.

К. ОНГА.

Бызааларның ажаалгазынче сагыш салыр

Сүт саалдазын көвүдедир сорулга-биле колхозтар инектерни бызааларындан чарып саар ажылды чорудып, элбекшилдиг саалданы чедип ап турарлар.

Чамдык кедээ ажыл-агый артельдери хөй сүт саап алырынче кичээнгей салгаш, нелериниң чарган бызааларның ажаалга, чемгерилгезинче хайгаарад салбайн турар. Чижээ, Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг колхозу бо чылын 65 инектерни бызааларындан чарып саггаан. Нелериниң чарган бызаалар чер одарынче кирген соонда үргүлчү чер оттап, немелде чемнер албайн, ажаалгазы багай чайлаан. Ооң түңнелинде 10 бызаалар өлген болгаш 56 бызааларның күш-деңгиллези амгы үеде дыка арган.

Бир эвес бызааларны амдан эгелеп баш бурунгаар чемгерерин күштелдирбес болза, кышкы үеде бергедээшкинге таваржын болур. Ынчангаш колхоз баштаар чери бызааларның ажаалгазын, чемгерилгезин таарыштырар талазы-биле хемчег алыры негетинин турар.

Н. ЛОПСАН.

Армян ССР-ниң колхозтары тараа белеткелдериниң күрүне планын хуусаа бетинде күүседкен

Армян ССР-ниң колхозчулары болгаш машина-трактор станцияларының ажылдакчылары тараа болгаш кедээ ажыл-агыйның өске-даа продуктуларын бүдүрерин көвүдедир талазы-биле СЭКП ТК-ның Пленумнарының шиитпирлерин амыдыралга боттандырбышзан, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XX съездизинге алдар кылдыр социалистиг чарышты калбартып, тараа белеткелдериниң күрүне планын хуусаа бетинде күүседкен. Күрүнеге тараа дужаалгазы болгаш садары үргүлчүлеп турар.

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин күүсетпишаан, колхозтар ниитиниң мал ажылының продуктулуун бедиткен. Ажыл-агый чылының 11 айларының дургузунда колхозтарга сүт бүдүрери 27 хуу улгаткан. 1945 чылга бодаарга 1955 чылдың октябрь 1-де күрүнеге 20 хуу хөй эьт, 24 хуу хөй дүк дужаатынган.

Бо чылын колхозтар болгаш совхозтар виноградтың белик дүжүдүн өстүрген болгаш виноград чыылдазынче организастыг киришкен. Виноград белеткелдериниң планы ажыр күүсетинген турар.

Ам үеде Армениянның ажыл-ишчилери эьт, дүк, сүт, тапкы болгаш кедээ ажыл-агыйның өске-даа продуктуларын белеткээриниң болгаш садарының планын хуусаа бетинде күүседир база мал кыштаглаашкынын чоруларына эки белеткенир дээш ажылдап турарлар.

(СЭТА).

Воронеж областың колхозтары сүт белеткелдериниң болгаш садарының күрүне планын хуусаа бетинде күүседкен

Воронеж областың кедээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери сүт белеткээриниң болгаш садарының күрүне планын хуусаа бетинде күүседкен. 1953—1954 чылдарның ол-ла үезинге бодаарга, 460 муң центнер хөй сүттү күрүнеге дужааган. Мал саржаа бүдүрер план 103 хуу күүсетинген.

Областың колхозтары, МТС-тери болгаш совхозтары кукуруза ажаап алышкының болгаш өске-даа мал чемнери мөөнизэрин чорудуп, эьт, дүк, куш чуургалары болгаш мал ажылының өске-даа продуктуларын белеткээриниң болгаш садарының планын хуусаа бетинде күүседир, малды организастыг кыштагладыр болгаш ооң продуктулуун улам бедидерин чедип алыр дээш ажылдап турар.

(СЭТА).

БКАД-тың ажылының дөрт айлары

Бүгү-эвилелдиң кедээ ажыл-агый делгелгезиниң ажыттынган хүнүнден бээр октябрь 5-те 4 ай болган. Бо үениң дургузунда аңаа 8 миллион хире кижи чораан, оларның иштинде 240 муң ажыг экскурсантылар делгелгениң кол комитединиң путёвказын ёзугаар чурттуң бүгү районнарындан келгеннер.

БКАД-че көрүкчүлерниң шуужуушкуну үргүлчүлевишаан. Ам хүнээректиг күскү хүннерде ол онза эки. Экспонаттарлыг шөлдерде орай культураларның ажаап алышкыны чоруп турар. Күзүн тарыыр культуралар ногаарага берген. Павильоннар чаа экспонаттар-биле долдунуп турар.

Делгелгениң лекторийлеринге МТС-тер, колхозтар, совхозтар мурнакчыларының, тускай эртемниглерниң болгаш эртемденнерниң 900 илеткелдери болган. Делгелгениң киржикчилери — 5 муң хире колхозтар даргалары, агрономнар болгаш мурнакчылар бо чылдың дуржулгазының дугайын чугаалап, боттарының делгелгелериниң чанынга беседалар эрттиргеннер.

Көрүлде залдарында болгаш делгеглер чанының кино үнер черлеринде кедээ ажыл-агыйның 180 кино чуруктары үнүп турар. Делгелгениң ажыттынган хүнүнден бээр ол кино чуруктарны 4 миллион ажыг кижи көрген.

Делгелгеге делегейниң 72 чурттарындан 960 ажыг бөлүк төлээлер болгаш турист бөлүктер чораан.

(СЭТА).

Каховканың гидробелдири. Суг саарлыр плотина.
Фото Ю. Лихуттуу.
СЭТА-ның фотохрониказы.

Поляр күржаанның ындында совхозта

ДУДИНКА. «Север» совхоз Поляр күржаанның ындында мөңгеде доң чыдар черниң эоназында турар. Агаар бойдустуң кадыг-дошкун байдалы турза-даа, ажылагыйның коллективи малдың сүт продуктулуун бедидери дээш туруштуг демисежин турар.

Совхозтуң малчыннары ажыл-агый чылының түңнелдерин үндүрген. Чыл дургузунда инек бүрүзүнден ортумаа-биле 3090 килограмм сүт саар планныг турган 3444 килограммны саап алган. Моон-биле бот-үне планга удур центнерден 15 рубль чедир чингээн. Ынчангаш совхоз бо чылын СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң 1960 чылда Сибирьниң болгаш Уралдың областарының совхозтарынга доктааткан сүт саалдазын чедип апкан.

Бо чедишкиннерни чедип алырынга инектерни эки ажааганы, оларның шын чемгерилгези дузалаан. Чайгы үеде малдарны чайлаг кадатче шилчиткен. Кадарчылар тундраның балгаштарының болгаш хөдериниң ортузундан одарга тааржыр черлерни шилээн болгаш бүдүн дүнхүннүң кададын чорудуп, инектерни ымыраалардан болгаш хулчуктерден сагыш човангыр камгалааннар.

Совхозтуң беш чыл планы сүттүг малдың баш санының улам ыңайгы өзүлдезин, ооң продуктулуун бедидерин көрүп турар. (СЭТА).

Казахстанда комбайн заводу

АЛМА-АТА. Күр черлерни шиңгээдип алырының калбак-делгем районнарының төвү болур Павлодар хоорайның чоогунда улуг комбайн заводунуң тудуу эгелээн. Чаа бүдүрүлге чыл санында он-он муң үлетпүр продукциязын берип эгелээн.

Дээди Советтиң депутаттарын ажылчын чөвүлелиниң даргазы Живота Костадинович, эргелел комитединиң даргазы Милорад Вукович, заводтуң директору инженер Владо Мирович болгаш оон-даа өскелер уткуп алган.

Найыралдыг беседа эгелээн. Аар станоктарны, металлургия үлетпүрүнге дериг-херекселдерни, а сөөлгү үеде бөөлденир станоктарны бүдүрүп үндүрүп турар ол бүдүрүлгениң ажылының дугайын заводтуң удуртукчулары чугаалап берген. Заводтуң ниити продукциязы үне-биле алырга 1950 чылда 2 миллиард турганындан ам ийи ажыг катап хөй, чылда 5,2 миллиард динар (акша) чедир өскен.

Ол беседа ийи шак хире үргүлчүлээн. Совет депутаттар ажылчын чөвүлели канчаар ажылдап турарын, ону бүдүрүлгеге канчаар соңгуп турарын, ооң директорбиле кандыг харылзаалыын, база ажылчын чөвүлелиниң эргелерин болгаш хүлээлгелерин, бүдүрүлгениң амыдыралынга партия организациязының болгаш коммунистер эвилелиниң кежигүннериниң ролюн соңуургаан.

Оон соонда аалчылар заводтуң үлетпүр школазын болгаш завод цехтерин эргип көрген. Заводту эргип көрүп турганының үезинде депутаттарның болгаш ажылчынларның база мастерлериң аразында беседалар каш удаа болгулап турган.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң төлээлери октябрь 5-те Югославияны эргип көөрүбиле Белградтан чорупкан.

(СЭТА).

Югославияны эргип көөрүбиле Белградтан чорупкан.

(СЭТА).

Кыдатта демир оруктар тудуушкуну

ПЕКИН. Кыдаттың демир орукчулары ниитизи-биле 1050 километр дурттуг чаа демир оруктар шугуму тударының чыл планын чедишкиниг күүседип турарлар.

КҮР-нуң тургустунганының алды чыл оюнуң мурнуу чарыында Ланьчжоу—Урумчи—Алма-Ата магистралының тудугжулары Гобиниң ээн-куруг кадыг-берге участогун ажып эртип, Чжанье пунктузунга чедир рельстер салыышкының доосканы. Чыл дургузунда олар 187 километр узун оруктуң участогун тутканнар. Бо чылдың төнчүзүнге чедир тудугжулар база 108 километр орукту кылыр деп хүлээнгеннер.

Келир чылдың эгезинде кылыр деп айыттынган Баотоу—Ланьчжоу демир оруунуң соңгу талазының тудуушкуну хуусаазындан эрте эгелээн. Баоцзи—Чэнду демир оруунуң мурнуу талазының тудугжулары, а ол ышкаш Пекин—Ханькоу демир оруунуң ийиги оруунуң болгаш Чаньчунь—Дальный участогунда Харбиниң демир оруунуң тудугжулары планныг оналгазын ажыр күүседип турар.

«Гуаньминжибао» солуннуң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, чыл төнчүзүнге чедир бүгү Кыдатка пландан ажыр 251 километр чаа оруктар салдынган турар.

(СЭТА).

Кызыл хоорайның партия организацияларында

Хоорайның партия организацияларының чанында политшколалар болгаш бөлгүмнер партия чырыдыышкынының системазында чаа өөредилге чылын чогуур үезинде организастыг эгелээннер. Политшколаларның база бөлгүмнериң баштайгы кичээлдери октябрь 1-де болгаш 4-те болуп эрткиллээн, дыңнакчылар ол кичээлдерге СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң материалдарын өөренип эгелээннер.

Баштайгы организастыг кичээлдерге дыңнакчылар кичээлдериң болур хүннерин, шактарын доктаадып, кичээлдер болур черлериң дугайында тодаргай дугурушканнар. Хоорайның элээн хөй партия организациялары чаа өөредилге чылынга эки белеткелдиг ужурашканын баштайгы кичээлдер көргүскен. Ылаңгыя, баштайгы кичээлдерни СЭКП төөгүзүнүң дөпчу курзун өөренириниң талазы-биле горпода бөлгүмнериң пропагандистери эштер Баир-оол, Боровков олар организастыг эки эрттиргеннер. СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң материалдарын дыңнакчыларга олар тайылбырлаан болгаш боттарының беседаларынга Тыва областың база Кызыл хоорайның бүдүрүлгелериниң келир үеде-ги перспективтиг сорулгаларын аңаа холбаштыр чугаалааннар. Ол бөлгүмнериң дараазындагы кичээлдери вторник хүннеринде болур.

Областың харылзаа эргелелинде партия организациязының коммунистери чаа өөредилге чылында политэкономияны өөренир күзелин илереткеннер. Коммунистериң ол күзелин барымдаалаш политэкономияны өөренириниң бөлгүмүн СЭКП хооркому аная тургускан болгаш ону башкылаар пропагандисти берген. Ук бөлгүм бодунуң ажылын эгелээн болгаш ында 12 коммунистер политэкономияны улуг сонуургалбиле организастыг өөренип киришкеннер. Бөлгүмнүң ажылын Дылдың, литератураның болгаш төөгүнүң эртем-шинчилел институдунуң эртем ажылдакчызы эш Осипова удуртып турар.

Кызылдың аъш-чем комбинадының коллективинге агар политиканың бөлгүмүн организастаан. Бөлгүмнүң бүгү дыңнакчылары баштайгы кичээлдерге бүрүнү-биле организастыг чыыганнар. СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң материалдарының талазы-биле беседаны пропагандист эш С. Назаров дыңнакчыларга кылган. Дыңнакчыларның сонуургап турар айтырыгларын беседаның соонда эш С. Назаров билдингири-биле тайылбырлап берген.

Чамдык политшколаларның болгаш бөлгүмнериң ажылында улуг четпестерниң барын демдеглээри чугула. Оон кол чылдагааны чүдел дээрге, партия эге организацияларының чамдык секретарылары партия чырыдыышкынының системазында чаа өөредилге чылын организастыг эгелээринче кичээнгей салбаанында болуп турар. Чижээ, хоорайның коммуналдыг ажыл-агый черинде партия организациязының секретарының оралакчызы эш Корольков, «Тыва тудуг трестизинде» партия организациязының секретарының оралакчызы эш Литвиненко олар коммунистериң полит-өөредилгезинче сагыш салбаан ужурунда баштайгы кичээлдер болбайн барган.

Бар четпестерни илередири, чайладыры болгаш кичээлдериң идея-теоретиктиг деннелин база организастыг чоруун бедидери — партия организацияларының болгаш бистиң пропагандист кадрларывыстың чугула сорулгазы.

Партия чырыдыышкынының системазында чаа өөредилге чылы-биле чергелештир СЭКП хооркомунуң чанында лекторий ажыттынган. Марксисчи-ленинчи теорияны бот-кичээл-биле өөренип турарларга дузаламчы кылдыр лекцияларны политэкономияга, философияга хамаарыштыр номчуп турар.

Көдээ клуб ажыттынган

Чөөн-Хемчик районнуң Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң баштаар черн мурнунда ол колхозтуң чазаныр болгаш дарганнаар бажыңын клуб кылдыр эде кылган. Ында школаның комсомолчу башкылары болгаш өөреникчилери ол бажыңны чылыгдаашкынынга, чугайлаашкынынга, соңгаларын шилдеп септээринге идепкейлиг киришкеннер. Олар кино белдириниң турар черин база кылганнар. Клубтуң ниити шимелдезин кылып, лозунг, плакаттар, чуруктар-биле шимеп, 150 кижи олурар сандайларны кылган.

Ол хүнүнүң ажылынга башкылардан эштер Койденко, Шыргай-оол, Смертина, өөреникчи комсомолчулардан О. Ким-оол, О. Дыктал-оол, О. Кенден-оол, бызанчы эш О. Чылбак-оол олар эн идепкейлиг ажылааннар. Ол ажылды комсомол комитединиң секретары эш Диспей эки организастаан.

М. ХУРАГАН-ООЛ.

Аңныыр белеткелинче кичээнгей салыр

Тожу районнуң колхозчу аңчылары чыл-чыда-ла белеткел черлерине хөй өлүктү дужаап, колхозтарынга улуг орулганы кирип турарлар.

Эрткен чылын «Совет Тыва» көдээ ажыл-агый артелиниң мурнакчы аңчыларындан эш Бараан Дагбажык чүгле кишбиле 20200 рубльдиң, эш Даржаа Эрестол 19646 рубльдиң орулгазын колхозунга киргеннер. Ол ышкаш эш Бараан Чанчаан 724 диңг, он алды харлыг кыс Бараан Тоокалай 2 киш, 396 диңг өлүрген. «Май бири» колхозтуң колхозчулары эш Ак Теверек 22 киш өлүрген, эш Ак Мырлаа 5600 рубльдиң янзы-бүрү өлүүн белеткел черинге кирген, эш Бараан Чылбак 20 киш, комсомолчу кыс эш Даш-Шуру Дембирел 400 диңг, эштер Ак Севек, Бараан Севенчик 7—7 сыын өлүргеннер.

Колхозчу аңчылар бо чылын бедик хүлээлгелерни ап турарлар. «Совет Тыва» колхоз районнуң белеткел черинге 1400 киш, 40000 диңг кирер планныг. Колхоз киш аңнаашкынының 14, диңнээшкиниң 12 звеноларын дерип аъткарар. «Май бири» көдээ ажыл-агый артелинден 240 аңчылар үнер.

Аңныыр сезонунуң үезинде өлүк хүлээп алыр болгаш кижи эмнелгезиниң пунктулары, дерги садыглары тайгага ажылдаар. Оларның турар оран-саваларын кылыры-биле «Совет Тыва» колхозтуң эш „Самбый-оолга удуртурган тудугжулары тайгаже үнүпкен.

Аңныыр сезонунга колхозтарның белеткели кошкак чоруп турар. Дары, коргулчун, патроннар четче садып алдынмаан, аңчыларның ап чоруур чем продуктуларының белеткели ам-даа доозулбаан.

А. БЕГЗИ.

ЧУРТТУҢ МТС-ТЕРИНДЕ

Волынск область. Торчинск МТС-тиң комплексилиг тудуушкуну доозулган. Чаа коъданда механиктиг мастерская, комбайннар турар элээн каш гаражтар, бензин складтары болгаш өске-даа тудуглар туттунган. Чурттаарынга таарымчалыг бажыңнарда механизаторлар болгаш МТС-те ажылдап турар көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери чурттап турарлар.

Чурукта: Торчинск МТС-тиң механизаторларынга болгаш тускай эртемниглеринге туткан чаа чурталга бажыңнары.

Фото **Г. Сажневтии.** СЭТА-ның фотохрониказы.

Школачыларның делгелгези

Областың чурт шинчилелиниң музейинде аныяк натуралистериң болгаш туристериң ийиги область делгелгези ажыттынган.

Кызылдың № 1, 2, 3 школаларының, областың аныяк натуралистер станциязының болгаш Бии-Хем, Улуг-Хем, Каа-Хем, Тес-Хем, Танды, Чаа-Хөл, Кызыл районнарның школачыларының школа чанының дуржулга участоктарынга өстүрүп ажаалганы чимистиг үнүштериң болгаш көдээ ажыл-агый культураларының база туристериң төрээн крайынга аян-чоруунуң көргүзүглери ында делгетинген.

Кызылдың № 1 школазының өөреникчилериниң делгелгези көрүкчүлерни сонуургадып турар. Ол школаның VI «а» класының өөреникчизи, артекчи Гринь Людмиланың янзы-бүрү 17 байлактыг казымалдарны, үнүштериң бүрүлерин кадырып чыгганын көргүскен. Өөреникчилериң эрткен чайын чоруткан аян-чоруктарының хүн демдеглелдери, альбомнары бар. VI классчы Алла Писареваның олурткан өстүргени помидорнуң «Колхозница», «Картофельные», «Арлеана» деп сорттары болгаш турнепстиң чаагай дужуду көрүкчүлерни амагададып турар. VII «б» классчы Алла Новилова Тыванын казымал байлаандан чүүл-бүрү 15 чараш даштарны чыгган. Ынчангаш № 1 школаның тургускан делгелгези өскелериннден онза болуп турар.

Областын аныяк натуралистер станциязының дөрбелчин-уяланчак арга-биле 140 квадрат метр шөлге олурткан кукурузазының дужуду чаагай болган. Оларның өстүргени ногаалар аймаа эки дужутту берген болгаш өн-баазын чечектери алдынналып турар.

Каа-Хем районнуң Сарыг-Сеп ортумак школазының өөреникчилериниң 70 дөрбелчин метр шөлге олурткан капустазындан 582 килограммны алган. Ол школаның VI классчылары Стерехов, Итпен олар турнепстен алганы чаагай дужудун көргүскен.

Туранның чеди чыл школазының өөреникчилериниң школа чанының дуржулга участогундан капустаның «Васильевская» деп сортун делгелгеде салган. Капустаның бир борбаа 10 килограмм болган. Бистиң областа ховар үнер болгар перецти көргүскен, оон чаагай дужутту өстүрген. Тандының Сосновка чеди чыл школазының өөреникчизи М. Логачева бир гага чижеглээрге картофельдиң 960 центнер дужудун алганын көргүскен.

Өске-даа районнарның школачыларының көргүскен чүүлдеринде уругларның кылганы кайгамчык солун, эки чүүлдерин көрүп болур. Ындыг болза-даа Чөөн-Хемчик, Барыын-Хемчик, Бай-Тайга ышкаш районнарның школачыларының бо делгелгеде киришпээни хомуданчыг. Ол талазы-биле районо, школа директорлары болгаш ВЛКСМ райкомнары кичээнгей салбаанын, организастыг хемчеглер чоруттаанын херечилеп турар.

Аныяк натуралистериң келир чылын 3-кү область делгелгезинге бүгү школачыларның киржилгезин хандырары чугула.

А. КУМАЯК.

Өскүстерже кичээнгей салыр

Бай-Тайга районнуң Баргы көдээ Совети, ол советке хамааржып турар өскүс уругларның дугайында кичээнгей салбайн турар.

Оон ужурунда мурнунда күрүненин долу хандырылгазынга турган өскүс уругларын Херел-оол, Дайтаан, Дос-уруг, Севек болгаш өскелер-даа чаа өөредилге чылында күрүне хандырылгазынга кирбээн. «Мурнакчы» колхозтуң колхозчузу, коммунист эш Кара-Сал бодунуң азырап алганы уруунуң кижизидилгезинче сагыш салбайн турда, ону хемчег албаан. Ол эрткен чылын өөренип турган уруун школадан чанатадып апаргаш хоюн кадартып турган. Ол ышкаш өске-даа фактыларны билип турза-даа, партия организациязы хемчег албаан.

С. САЛЧАК.

„Кызыл тук“ колхоз—миллионер болур дээш демиселде

Ийи чыл мурнунда бистиң колхоз хожудангайларның санынга кирип турган. Биске мал ажылының талазы-биле чамдык чедишкиннер турган-на, ынчалзажок колхозтуң экономиказынга улуг эргилделиг болбаан. Чүге дээрге, бистиң тараавыс шөлү кызыы, оон алыр дужудувус куду турган. Ынчангаш колхозтуң акша орулгазы дөңгүп-ле 500 муң рубль ажа хонуп турган, оон хараазы-биле машина-чепсек-даа, дериг-херексел-даа, уксаалыг мал-даа садып алыры берге бооп турган.

Колхозчулар СЭКП ТК-ның сентябрь болгаш январь Пленумнарының шиитпирлери-биле танышкаш, артельдиң ажыл-агыйын шынгыы көдүрерин шиитпирлээннер. Бол сорулга—тарылга шөлүн калбартыры, оон дужуттуун бедидери, аңаа үндезилээш, мал ажылын улам ынай сайзырадыры турган. Ынчангаш күр болгаш курукан черлерни шиңгээдир талазы-биле партияның болгаш чазактың шиитпирлерин херек кырында күүседип эгелээн бис. Машина-трактор станциязының дузазы-биле колхоз чангыс-ла чыл иштинде Улуг болгаш Аныяк Ажыктарга 912 га күр черни шиңгээдип апкан. Шиңгээтинген күр черни ажылдап кылырынче улуг кичээнгей салдынган, чазын ону лущильниктер болгаш аар илиирлер-биле илииртээн.

Часкы шөл ажылдары хайныгып эгелээн. Эштер Кызыл-оол, Воржев, Нарыжный оларның трактор-биле чаштырар агрегаттары хүнде 130—150 га черни тарып кааптар турган. Чаштырыкчылар эштер Лакпа, Балчугов олар база эки ажылдааннар. Үрезин дажыкчылары Н. Балчугов болгаш Шир-оол, чолаачылар В. Мурытин биле Н. Тимошков олар чажар үрезиннерни тараа шөлүнге саат чокка чедирип турганнар.

Колхозчуларның болгаш механизаторларның найыралдыг кады ажылдажылгазы эки түннелдерни берген. Часкы тарыганың планы 152,6 хуу күүсетинген болгаш шөл ажылдары агротехниктиг негелделер ёзугаар чоруткан. Бис, бо чылын тараа культураларын болгаш ногаа аймаан 1675 га черге тараан бис.

Часкы шөл ажылдары доостуру-биле улаштыр-ла мал чеми белеткээринге болгаш дужут ажаалдазынга белеткенип эгелээн бис. Эш Серебряниковтуң удуртуп турары тудуг бригадазы ийи хову турлагларын, 500 тонна кирер тараа складын колхозтуң төп коданынга, 300 тонна кирер складты Буренге. 120 тонна тараа кирер шывыглыг шаңны Улуг Ажыкка туткан.

Сиген кезилдези эгелей бээри билек-ле колхозчуларның бүгү күжүн ниитиниң малынга чем-суурну белеткээринче угландырган бис. Колхозтуң баштаар черниң кежигүннери тус-тус бригадалар аайы-биле хуваалдалыг ажылдааннар. Чижээ, мал ажылының бригадири эш Чугаевтиң бригадазы Шивейде мыйыстыг аныяк бода малдарны кыштагладыр черде 3 муң тонна сигенни белеткээш, 110 тонна силосту салган. Ол ышкаш колхозтуң Белбейде турар өөр инек малынга чем белеткээринге баштаар черниң кежигүнү эш Э. Дөңгүр-оолдуң бригадазы база эки ажылдаан. Ында өөр инектерге четчир мал чеми белеткетинген.

Бо чылын бистиң колхоз 750 тонна силосту салган, ынчангаш саар инек бүрүзүнге-ле 6 тонна силос онаажып турар.

Бистиң тудуг бригадавыс бо чылдың мал кыштагладыышкынынга белеткел ажылдарын база чоруткан. Бүрен-Аксында фермага, Белбейге 75—75 инек кирер кажааларны, Улуг Ажыкка 700 хой кирер кажааны тудуп дооскан. Тудуг бригадазы оон аңгыда бо чылын конторанны, механизастатынган тараа кургадыкчызын (сушилканы), ырак одарларда малчынларга чурталганың 6 бажыңнарын база тудуп бергилээн. Бо чылын колхозчулар Аяжык, Содунам, Седен-оол болгаш өскелер-даа колхоз төвүнде чаа бажыңнарге көжүп киргилээн.

Тараажыларның күженишкинниг чылының түннели—чаагай дужут бистиң шөлдеривиске хөлбенейндир чалгып, өтчип бышкан. Ону кыска хуусаада, чиригиг чокка ажаап алыры дээш хайнышкынныг ажыл эгелээн. Комбайннарның бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаарынче дуг кичээнгейни салган бис. Комбайнерлер эштер Чепрасов, Шавлак, Уваров болгаш өскелер-даа хүнде ийи—үш норманы күүседип турганнар. Колхозчу тажылар-биле механизаторларның демниг ны ажылдажылгазы дораан-на эки түннерни бере берген. Чижээ, сентябрь дан 15-ке чедир үениң иштинде 350 нерниң тараазы ажаатынган. Тараа өтүраларының ажаалдазы өй-шаанда зулган.

Колхоз күрүнеге тараа дужаалдазының планын, МТС-тиң ажылдаанны дээш натура төлелгезин хуусаа бетинде үзе санашкан, 200 ажыг тонна тарааны күрүнеге саткан. Күрүнеге тараа дужаалдазын дүрген доозарынга бистиң активчилеривис, колхоз баштаар черниң кежигүннери эштер М. Мурытин, А. Карлов болгаш өскелер-даа улуг рольдуг болганкар. Кургадыкчының (сушилканың) ужаал чок ажылдаарын чедип алганының түннелинде дүн-хүн иштинде 50 тонна тарааны чаъс-боранныг хүннерде безин күрүнеге дужаап турган бис.

Колхоз ам үрезин уруушкунун чорудуп турар. Чаа чылдың дужудунден бир күшхүнүнге-ле 2 килограмм тарааны колхозчуларга аванс кылдыр берген бис. Ындыг эки түннелдер чаагай дужутту өстүрүп алганының ачызы-биле чедип алдынган. Чамдык черлерден тарааның дужудун гектардан 24 центнерни алган бис. Күзүн чашкан көктараанның дужуду 18,5 центнер, суланы—16,5 центнер, а кызылтастың бүгү шөлдерден ортумак дужуду 14,6 центнер болган, а бистиң планнап турганывыс-биле гектардан 11,5 центнер дужут алыр турган.

Колхоз бо чылын малдың баш-санын өстүрериниң планын малдарның чүзүн аайы-биле күүседип шыдаан. Октябрь 1-де мал өстүрериниң планы: улуг мыйыстыг бода мал талазы-биле 100,3 хуу, оон иштинде төрүүр инектериниң — 100,4 хуу, чылгы малдың—101,9 хуу, хойнуң —104,7 хуу, өшкүнүң—101,2 хуу, хаваннның—150 хуу, ивинин—103,6 хуу күүсетинген.

Малдың продуктулуун бедидер талазыбиле онаалда база күүсетинген. Саар инектерге немелде ногаан чемнерни берип, дүнеки одарладыышкынны организастап чоруткан соонда инектериниң сүткүрү улгаткан. Чижээ, саанчылар Мария Дунмаккай, Васса биле Мария Хлебниковалар болгаш Александра Микулина биле Евдокия Никифорова олар боттарынга быжыглаан саар инек бүрүзүнден-не ортумаа-биле 1100—1200 литр сүттү саап алганнар. Өске-даа саанчылар боттарының планныг онаалдазын база ажыр күүсеткеннер. Оон түннелинде колхоз күрүнеге сүт дужаалдазының планын хуусаа бетинде күүседир, сүт саалдазының ниити планын база ажырар аргалыг болган.

Колхозтуң акша талазы-биле орулгазының өзүлдези хуваатынмас фондуну улам немей четчеләәр, хөй дериг-херекселдерни садып алыр арганы берген. Бо чылын бир автомашинаны (бисте олар ам 4) кургадыкчыга (сушилкага) дериг-херекселдерни, тараа дажыглаар транспортёрну, зернопультуну (электри күжү-биле арыглакчыны) өске-даа янзы-бүрү херекселдерни садып алган бис.

Колхозчуларның культурлуг деннели база бедип турар. Оларның бажыңнарында сайгылаан хып, радиоприемниктер ажылдап турар. Элээн хөй колхозчулар мотоцикл, чадаг терге, дааранар машина, патефон болгаш өске-даа өртектиг чүүлдерни садып ап турарлар.

Мурнунда чылдарда бистиң колхозчу өг-бүлевиске хуу ажыл-агыйлыглар барык кирбес чыгыы турган болза, ам бистиң коллективтиг ажыл-агыйывыстың артык күштүүнге, бистиң ажылывыстың чедишкининге херек кырында бүзүрээн ажыл-агыйлар колхозка кирип турар апарган. Чоокта чаа тайга чурттуг, ийи малдыг чораан Б. Иргиттиң, дарган С. Викторовтуң өг-бүлези колхозка кирген. Ынчангаш, чүгле чыл дургузунда 20 ажыл-агыйлар колхозка киргеннер.

Бистиң колхозчуларывыс бодунуң төрээн колхозун миллионер болдурар дээш кызымаккай ажылдап турарлар. Энир чылын бистиң акша талазы-биле орулгавыс 800 муң рубль турган болза, ам ол түүнүг шагда-ла ашкан бис. Чыл төнчүзүнде миллион орулгалыг болурувустуң бүгү барымдаалары бар: мал болгаш шөл ажылының база ажыл-агыйның өске-даа дузалаар адырларының кирер орулгазы ам-даа немежир. Ынчангаш орулгавыс миллион ажар. Бисти районда ам безин миллион орулгалыг колхоз деп адап турар апарган.

Колхоз ам ээлчеглиг ажыл-агыйжы сорулгаларны шиитпирлээрин үргүлчүлеп турар. Ол болза, малды хүр кыштагладыры, СЭКП-ниң XX съездизинге чаа-чаа чедишкиннерлиг ужуражыры, колхозтуң организас-ажыл-агый талазы-биле улуг ынай быжыглаары, колхозчуларны бай-шыдалгыр болдурары болур. Ол бүгү сорулгалар чедишкиннинг күүсетинерине бүрүн бүзүрелдиг бис.

И. ЦЕЛИЩЕВ,
Каа-Хем районда «Кызыл тук» колхозтуң даргазы.

230 хойну 1070 баш чедир өстүрген колхозчу малчын

Оолаккай Өвүр районнуң «Коммуне орук» колхозунуң хойжузу. 1951 ның октябрьда 230 хойну малчын хүлалган. Ниитиниң малын эки ажаарыолгаш камгалалдыг тургузарының салгазын ол медереп билген.

Оолаккай 4 чыл дургузунда 230 йну 1070 баш чедир өстүрген. Эртлын төрээн 300 хойдан 313 хурачылын төрээн 298 хойнуң 300 хуменди алдынган. Хойну эки одарладып турарындан аңгыда, хойжу бодунуң күжү-биле 1954 чылда 30 тонна сигенни белеткээн. Бо чылын сиген белеткээр талазы-биле бригаданың ажылынга ол идепкейлиг киришкен, 300 хураган кирер 2 чаа кажааларны туткан. Тус черниң хоюнуң уксаазын экижидер дээш каракуль уксаалыг 2 кошкарлар-биле хой эдержилгезин чай дургузунда ийи катап чоруткан.

А. АДЫГЖЫ.

Хозрасчёт – бот-үнени чиигедириниң чугула чүүлү

СЭКП ТК-ның июль Пленуму продукциянын бот-үнезин чиигедир, камналганың чурумун шыңгыы сагыыр дээш демиселди күштелдиреринче онза кичээнгейни салган. Партияның Төп Комитединин бо чугула айтыышкынын «Россовхозтранстың» Кызылда автобазазының коллективи бодунун дайынчы программазы кылдыр хүлээп алган, техника-экономиктиг көргүзүглерни экижидер, бүдүрүлгенни орулгалыг ажылдаарын хандырарын чедип алыр дээш демиселди калбарткан.

Автобаза областың совхозтарын транспорт-биле хандырып турар. Автобаза каш чылдың дургузында бодунун мурнунда салдынган планныг онаалгаларны деңдески күүсетпейн, орулга чок ажылдап келген. Бүдүрүлге планын күүсетпес чорук сөөртүлгениң бот-үнезин аартадырынга чедирген. 1954 чылда бир тонна-километрге бот-үне планда көрдүнгениниң каш катап аартаан.

Сөөртүлгениң бот-үнезиниң аартааны — автомобиль паркын багай ажыглаанынын, кывар чүүлү ажыр чарыгдаанының, документилерни чогуур өйүнде шын кылбаанының болгаш чагыкчылар-биле санажылганы чорутпаанының, учёттуг шын эвес тургускаанының түңнели болур. Бо бүгү автобазаның ажыл-агыйынга саңдар чедирбейн барбаан. Автомашиналарны септээринге чарыгдалдар өскен, парктың ажыл чок хей турар чоруу көвүдээн. Оон түңнелинде бот-үне дыка аартаан.

Мындыг янзы бергедээшкинден үнер арга бүдүрүлгени орулгалыг ажылдаарын хандырарында, күш-ажылды организастаарының чаа сорулгалар-биле дүгжүп турар депшилгелиг хевирин бүдүрүлгеге ажыглаарында турган. Бо сорулганы чедип алырынга саң-хөө ажылын үндезинин-биле эде тургузары эргежок чугула турган. Экономиктиг көргүзүглерни экижидер дээш коллективтиң демиселинге улуг бухгалтер эш Переверзевке баштаткан саң ажылдакчылары багай эвес киришкен. Олар планда көрдүнмээн немелде чарыгдалдарының үне бээр чылдагааннарын кичээнгейлиг өөренип көргеш, чогуур түңнелди үндүргеннер.

Сөөртүлгениң бот-үнезин доктаадырынга улуг четпестер турганы илерээн. Учёттуң шын эвес тургустунганы камналганың чурумун шыңгыы сагыырынга контрольду кошкадып, экономика айтыгларын ханы билирин цехтериң удуртукчуларындан негевейн, материалдыг үнелиг чүүлдерни камнаарынга оларның харысалгазын кудулаткан турган. Каш чылдарның дургузында совхозтар-биле улур-дедир хыналда санажылганы безин кыдбаан. Совхозтар автобазаның кывар чүүлүн ажыглап турган болза-даа, бухгалтер чери оон өртээн совхозтардан негеп албайн келген.

Автопарктың капитал септелгезиниң таазы-биле чарыгдалдарны амортизация фондузунга киирер ужурлуг турда-ла ону чоокка чедир бүдүрүлге чарыгдалының санынга киирип турганы илерээн. Бо бүгүнү ыяк кылдыр өөренип көргеш, хозрасчёттуң чурумун автобазага шыңгыы сагыш эгелээн. Оон түңнелинде базанын бүдүрүлге-ажыл-агыйы көскүзү-биле экижээн. Бир эвес ажыл-агыйның чаа чурумун эгелээр мурнунда бот-үне бир тонна-километрге планда көрдүнгениниң 10—15 копеек аар турган болза, ам ол планда көрдүнгени-биле үгле дүүшкен эвес, хаын элээн каш катап чиигээн. Чижээ, бо чылдың март айда бот-үне бир тонна-километрге планда көрдүнгениниң 14 копеек чиигээн. 1954 чылдаазы-биле дөмейдерге бир тонна-километрге бот-үне май-да 12 копеек, июльда болгаш августа 35 копеек чиигээн.

Чарыгдалдарның аңгы-аңгы хевирлерин ажыл-биле үнер чарыгдалдарны планнарын болгаш херек кырында чарыгдалының үчётүн эде көрген. Ам ай бүрүзүн-не эгезинде участок (мастерская, ажыглал киллизи) бүрүзүнге кол бүдүрүлге көргүзүглерин доктаадып берип турар апарган. Аңаа үндезилээш оон өске экономиктиг көргүзүглерни болгаш күүседип турар ажылдың эге хемчээлинге бот-үнени доктаадып турар. Чижээ, мастерскаяга септелгелериң тус-тус хевир бүрүзүнге чарыгдалдың түңү, ажыглал киллизинге — бир тонна чүүктүң болгаш тонна-километриң бот-үнези доктаатынгылаан. Техниктиг нормаларның болгаш расценкаларның планнаашкыны база чурумчутунган.

Ай төнери билек бухгалтерия чери тус-тус участоктарның ажылының түңнелин үндүрүп турар. Мындыг чурумну эгелээн соонда участоктарның удуртукчуларының экономиктиг көргүзүглер дээш харыысалгазы дыка бедээн. Моон мурнунда олар бот-үненің бүгү элементилерин сонуургавайн, а үгле ажыл төлевири-биле кол материалдарның чарыгдалын хайгаарарынга өйлежип турган. Мындыг янзы харыысалга чок чоруктуң харазы-биле автомашиналарның артык кезектерин төтчегээр чорук үнүп турган. Автобазаның складында хей артык кезектерни чөл ажыглавайн турган.

Материалдарны чарыгдаарынга шыңгыы учётту тургускан соонда кывар чүүлү камныг чарыгдаары күштелген, автомашиналарның септелгелериниң аразы узаан, аар-саар септелгелер ховартаан болгаш резина дугуйларның элендизин узадыр дээш чарыш калбарган. Бо демиселге коллективтиң кежигүннери шупту хаара туттунган. Оларның күженишкиннинг демисели халас барбаан. Автомашиналарның септелгелериниң аразын узадып, кывар чүүлү камныг чарыгдап турган, автобазаның коллективи бо чылдың тос айларының дургузунда 100 мун рубльдің пландан ажыр камналгазын алган.

Ажылдың чедишкини чүк сөөртүрүп алган чагыкчылар-биле санажылганы үндезини-биле өскерткен. Парктың ажыглаарының коэфициентизи дыка бедээн болгаш оон бүдүрүкчүлүү өскен. Автобаза бо чылдың сес айларының дургузунда 1243767 тонна-километрни, азы чыл планындан ажыр 20 мун тонна-километрни ажылдап кылган. Бо үенің иштинде бот-үне 33 хуу чиигээн.

Бүдүрүлгенин орулгалыг ажылдаары дээш демиселге коллективтиң чолаачылары идепкейлиг киржип турар. Маңаа хамыктың мурнунда коллективтиң дүржүлгалыг чолаачызы эш Туровтуң ажылын чижек кылдыр көргүзүп болур. Эш Туров 1956 чылдың санында шагда-ла ажылдап эгелээн. Оон ажылдап турар машиназы 140 мун километрни капитал септелге чокка эрткен. Машинаның техниктиг байдалы эки болгаш ам-даа каш мун километрни капитал септелге чокка эртип болур. Бо ышкаш чедишкинни чолаачы эш Буянов чедип алган. Үгле сентябрьда безин ол ийи айның нормазын күүседип, 245 тонна чүүктү сөөткен. Чолаачы эш Алексеев ЗИС-150 деп маркалыг автомашина-биле сентябрьда пландан ажыр 700 тонна янзы-бүрү чүүктерни сөөткен. Бо ышкаш чедишкиннерни коллективтиң өске-даа чолаачылары чедип алган.

Хозрасчётту бүдүрүлгениң бүгү звеноларынга нептередип турган, «Россовхозтранстың» автобазаның чедип алганы бо ышкаш чедишкиннерни областың өскедаа бүдүрүлгелери чедип ап болур. Бүдүрүлгелериң орулгалыг ажылдаарын хандырарда камналганың чурумун шыңгыы сагыыры, артык чарыгдалдарны кызыраары, күш-ажылды организастаарын экижидери онза чугула. Улус ажыл-агыйының бүгү адырларын сайыырадырынга күрүнеңи берип турар акша-хөрөнгизин чөп ажыглаары, ону төтчеглээр чоруктар-биле эптеш чок демисежири ажыл-агый удуртукчуларының харыысалгалыг хереэ болур.

Ф. САТАЕВ.

Сүт-бараан фермазын күлүтүрлүг тургузар

Чөөн-Хемчик районнуң Жданов аттыг колхозунуң баштаар чери сүт-бараан фермазын Хорум-Дагның бичии шенектелчек булунунда тургузуп алганы дыка таарымча чок. Колхозчулар болгаш албаннын-даа кижилери ол фермаже аттыг-даа, машиналыг-даа аргыжары кончуг берге, үгле дээрге, ферманың артыы чарыында кончуг хорумнуг даг, мурнуу чарыында аажок малгаштыг улуг шык. Ферманың ажылдакчылары сүттү, оон продуктуларын колхоз суурунче озалдаашкын-биле киирип турар. Ферма ол-ла черинге кыштааш, чазааш, чайлаан.

Сүт-бараан фермазын арыг-шевер, күлтүрлүг тургузар дугайында ферма эргелекчизи эш Чамыян болгаш чамдык саанчылар сагыш салбайн келген. Ферма ажылын экижидер талазы-биле колхоз баштаар чери боттуг хемчеглер албаан. Ферманың орансууру төөгү шагда-ла туткан эрги ирик бичии казанак бажың болуп турар. Ол бажыңны каш ыяш-биле долгандыр кажаалаан. Ферма бажыңының ишти арыг-шевер эвес, ында кара-сээк эмин эртир көвүдээн турган. Сүт куткан саваларда болгаш хымыстыг досканда кара-сээк долган. Чай, күс дургузунда сагган сүттүң продуктулары сээктериниң дою болуп турган.

Чайын сүт продуктуларының үрелип баксыраарын болдурбазының аргазы-биле ферма эргелекчизи эш Чамыян арай деп бир шимченгеш, шыкка чадыр туткаш, аңаа сүт продуктуларын калгалаан. Ынды-даа болза, ол чадырны үр болбаанда улуг хат хадааш буза-шаап каан. Ферма ажылдакчылары демги-ле казанак бажыңына сүт продуктуларын катап тургузар апарган. Сээктерни чок кылыр дээш демисел чорутунмаан, сээк хораны фермада чок. Ферманың бажыңы чугайлатынмайн келген.

Саанчылар, өске-даа ажылдакчылар арыг-шеверни сагывайн, халат чок ажылдап турар. Бо ферманы шак мындыг байдалга тургузуп черле болбас. Колхоз баштаар чери ферманы өске таарымчалыг черге тургузар, ылаңгыя ону чаа оран-бажын-биле хандырар ужурлуг. Сүт-бараан фермазынга арыг-шеверни шыңгыы сагыыр дээш ферманың эргелекчизи болгаш ажылдакчылары демисежир хүлээлгелиг. Сээктер—сүттүң, оон продуктуларының үрекчизи болгаш халдавырларның өскүдүкчүлери болур хоралыг амытаннар. Ферма ажылдакчылары сүт, оон продуктулары турар бажыңны арыг-шевер тургузар херек.

Д. ХЕРТЕК.

Мурнакчы колхозчу

Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң кежигүнү А. Белов 1954 чылда трактор бригадазынга кывар, чаар материал сөөртүр ажылга кирген. Эш Белов III группаның инвалиди болзадаа, ажылдап турганының үезинде кывар, чаар материалдарның сөөртүлгезин үзүктел чок хандырып келген. Ажыл нормазын ол хүн бүрүде 150—200 хуу күүседип келген. Ажылдап турар аттарынга болгаш чепсек-херекселинге А. Белов камныг, оон аттарының күжү шыырак.

Эш Белов чүгле онаашкан ажылынга кызымаккай ажылдап турар эвес, харын хөй-ниитиниң ажылынга база идепкейлиг киржип турар. Колхозчу бодунун уругларын өөредилгеже хандыткан болгаш колхозчуларның ортузунга тайылбыр ажылын база чорудып турар. Беловтуң бир уруу ол колхозта 7 чыл школазында башкылап турар, бир уруу ында өөренип турар, бирээзи техникумнуң IV курзунда, оон бичези 10 класста өөренип турар.

Ч. ЧАРАШ-ООЛ.

Чылгычы О. Орловтуң үлегери

Таңды районнуң Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң аныяк чылгычызы эш Орлов эрткен чылын чылгы мал кадарары-биле күзелин илередип, колхоз баштаар черинден дилег кылган. Орловтуң дилээн хандырып, аңаа 120 баш чылгы малды хүлээдип берген.

Эш Орлов чылгызын Алдыы-Элегес, Межегей, Инек-Даш болгаш Кадыр-Орук деп черлерге хавырып, оларны шын таарыштырганындан чылгызы кыштан менди ажып, чайын деңгилдези эки болган. Бо чылын төрээн 107 белерден 107 кулунарны менди камгалап алган.

Чылгычы улус ажыл-агыйын улам ыңай хөгжүдер дугайында партияның болгаш чазактың шинтпирлерин өөренип, малчын өөрүнге тайылбырлап берип турар.

О. ОПЕЕН.

Колхозчу суур өскен

Кызыл районнуң «Баян-Хем» колхозунуң амгы сууру туруп турар черге беш чылдың мурнунда 4—5 борбак крыша чок чавыт бажыңнар турган. Ам ында үш кудумчулуг суур тургустунган. Бажыңнар херимнерлиг. Суурда көдээ Советтиң бажыңы, 200 олуттуг клуб, колхоз конторазы, уруглар яслизи, школа, интернат, магазин, столовая, колхозчуларның алаан хөй чүрттарга бажыңнары болгаш зооветажылдакчыларның оран-суурлары бар.

Колхозтарда тудуг ажылының темпизин дүргедедир, тудугнуң шынарын экижидер дугайында район Соведниң сессиязының шиитпирин күүседир дээш колхоз баштаар черинің даргазы эш Норбу, тудуг бригадазының бригадири эш Дондуп-оол тудугжуларның ортузунга тайылбыр ажылын калбартпышаан, оларның күш-ажылын эки организастааннар. Оон түңнелинде 25 орунуг уруглар яслизиниң бажыңы, чаа клуб, чунар-бажың, Биче-Баян-Колдан көжүрген 8 чурттарга бажыңнары туттунган. Тудуг бригадазы бо чылын 8 чурттарга бажыңын тудар турган 9 бажыңны тудуп дооскан, оон иштинден 6 бажын шуут ажыглалда кирген, 100 инек, 600 хой кирер 3 кажааларны тудар планын күүсеткен.

Дүржүлгалыг бызаңчы эш Барында чаа колхозчу суурну тудуп тургузарынга идепкейлиг киришкен. Оон кылышаан тудугжулары ховар. Дыка хөй бажыңнарның кастыктарын, эжиктерин, соңга рамаларын ол чаасхан кылган. Эш Барынза 7 разрядтың бызаңчы мастери. Ол ышкаш Санза, Дактал, Биче-оол деп ышкаш тудугжулар мурнакчы ажылдап турар дээрзин демдеглээри чугула. Четче туттунмаан тудугларны октябрьда кылып дооскаш, бүрүн ажыглалда киирери-биле тудугжулар кызымак ажылдап турар.

К. ОНГА.

Бызааларның ажаалгазынче сагыш салыр

Сүт саалдазын көвүдедир сорулга-биле колхозтар инектерни бызааларындан чарып саар ажылды чорудып, албекшилдиг саалданы чедип ап турарлар.

Чамдык көдээ ажыл-агый артельдери хөй сүт саап алырыңа кичээнгей салгаш, иелериндеи чарган бызааларның ажаалга, чемгерилгезинче хайгаарад салбайн турар. Чижээ, Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг колхозу бо чылын 65 инектерни бызааларындан чарып сагган. Иелериндеи чарган бызаалар чер одарынче кирген соонда үргүлчү чер оттап, немелде чемнер албайн, ажаалгазы багай чайлаан. Оон түңнелинде 10 бызаалар өлген болгаш 56 бызаларның күш-деңгилдези амгы үеде дыка арган.

Бир эвес бызааларны амдан эгелеп өөп бурунгаар чемгерерин күштелдирбес болза, кышкы үеде бергедээшкинге таваржын болур. Ынчангаш колхоз баштаар чери бызааларның ажаалгазын, чемгерилгезин таарыштырар талазы-биле хемчег алыры негетинин турар.

Н. ЛОПСАН.

ССРЭ-ниң Дээди Соведниң төлээлериниң Белградта чоруп турары

БЕЛГРАД. ССРЭ-ниң Дээди Соведниң төлээлери октябрь 4-түн эртенинде ЮФУР-нуң Эвилелдиң Улус Скупщиназының Даргазы Моше Пьядеге аалдап чорааннар. ССРЭ-ниң Дээди Соведниң депутаттарынга чер болганга көргүскен найыралдыг хүлээп алышкын дээш М. Пьядеге болгаш Скупщинаның аңаа олуржуп турган депутаттарынга төлээлериң баштыны А. П. Волков өөрүп четиргенин илергейлээн. Югославияның болгаш Совет Эвилелиниң парламентилериниң аразында тургустунган харылзаа бистиң найыралдыг харылзааларывысты улам ыңай быжыглаарынга болгаш улустар аразынга тайбыңны быжыглаарынга идиг бээр деп А. П. Волков медеглээн.

ССРЭ-ниң Дээди Соведниң депутаттарынга байыр чедирбишаан, хууда болгаш шуут харылзаа чурттарның амыдыралының бүгү адырларын кайы-кайызының таныжарынга болгаш дүржүлга солчурунга кайгамчык улуг ужур-дузалыг деп Моша Пьяде чугаалаан. Силер маңаа Югославияның чедип алганы бүгү-ле чүүлдер-биле таныжар арга-лыг силер деп М. Пьяде демдеглээн. Силериң бистиң чуртувуста чоруп турарыңар бистиң чурттарывыстың аразында харылзааларны улам ыңай быжыглаарынга чаагай үреттүнелдиг болурунга идеген түр мен.

Ол-ла хүн совет төлээлер Авалада биллиннес солдаттың хөөрүнге чечек салган. Ол чечекте: «Боттарының төрээн чуртунуң хамаарышпас чоруу дээш өлген югослав дайынчыларга ССРЭ-ниң Дээди Соведниң төлээлериниңден» деп бижээн.

Чечек салганының соонда Белград гарнизонунуң төлээлекчизи подполковник Б. Петрович Белградты хостаар талазы-биле югослав болгаш совет армияларның дайынчы чорудулгаларының дугайында депутаттар-биле чугаалашкан. Оон соонда ССРЭ-ниң Дээди Соведниң төлээлери Белградты хостаар дээш тулчуушкуннарга өлген югослав болгаш совет дайынчыларның хөөрүнге барып, турасказалдарның базарынга чечектер салган.

ССРЭ-ниң Дээди Соведниң төлээлериниң алдары дээш Югославияның Эвилелдиң Улус Скупщиназының Даргазы Моше Пьяденің Скупщинаның бажыңынга хүндүс тургускан дүштеки шайлалгазынга олар олурушкан.

Дүштеки шайлалганың мурнуу чарыында М. Пьяде, Эвилел вечезиниң даргазы В. Зечевич, бүдүрүлгечилер вечезиниң даргазы И. Божичевич болгаш Скупщинаның депутаттары ЮФУР-нуң парламент органнарының ажыл-чорудулгазының дугайын ССРЭ-ниң Дээди Соведниң депутаттарынга чаагай найыралдыг өзүбиле чугаалап берип, элээн хөй айтырыгларга харыы бергилээн.

Онза чаагай байдалда эрткен дүштеки шайлалганың үезинде М. Пьяде биле А. П. Волков чугаалар солушкан. Бодунун байырлыг чугаазынга М. Пьяденің чугаалаары болза:

Эргим өөнүктер, Совет Эвилелиниң Дээди Соведниң төлээлекчилери, эштер!

Совет Эвилелиниң Дээди Соведниң төлээлекчилери силерге бүгү чүректің ханызындан байыр чедирер база Югославияның Федеративтиг Улус Республиказынга чоруп турарыңарның үезинде силерге бүгү-ле чүве эки болзун деп күзээр арганы менээ тывыскан дугайты аас-кежиктиг болдум. Чоокта чаа силериң улуг болгаш кайгамчык чуртунардан бистиң парламент төлээлеривис ээп чаныш келген, силер, улустуң депутаттары болгаш Совет Эвилелиниң улустары оларны чүректің ханызындан уткып ап турган. Олар совет кижилериң кайгамчык улуг чедишкиннерин болгаш тургузукчу күженишкиннерин база улустарының болгаш күрүнелериниң аразынга быжыг тайбынче болгаш тайбың кады ажылдажылгаже оларның сеткилиниң ханызындан күзел чүткүлүүн магадаан сеткил-биле ээп чаныш келгеннер. Югославияның улустарынга хамаарыштыр совет улустуң сеткилдің ханызындан ынакшылдыынга база Совет Эвилелиниң болгаш Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының аразында кады ажылдажылганың болгаш найыралдың политиказың ооң бүгү талалыг, шынна сеткил-биле деткиринге бүзүрээн сеткил-биле бистиң парламент төлээлеривис Совет Эвилелинден ээп келгенин демдеглээрин база күзеп тур мен.

Бистиң чуртувустуң улусчу депутаттары болгаш улустары силериң Югославияда келгениңнери чүгле бистиң чурттарывыстың аразында харылзааларны таарыштырганындан чедип алдынган түңнелдериң илереди кылдыр эвес, харын ийи чазактарның кайы-кайызын таныжарының болгаш билчириниң аргазы-биле Белград декларациязын амыдырал херек кырында хандырар болгаш чайгылыш чок чорудар күзели кылдыр көрүп турар.

Күрүне ажылдакчыларының болгаш улусчу депутаттарның шуут харылзаалары, улустарның болгаш күрүнелериниң херек кырында күзел-чүткүлдерин болгаш хөөннерин билчири амгы делегейге эргежок чугула бүзүрежир чорукту кайыкайызының быжыглаарынче угланган эне шынчы орук болур дээрзинге быжыбиле бүзүреп турар болганывыста бистиң чуртувуста силериң келгениңнери улуг үжүр-дузалыг кылдыр көрүп турар бис.

Бир эвес мунгаранчыг эрткен үени бырыдалаш, бистиң харылзааларывыстың мындыг чедишкиниг болгаш мындыг дүрген хөгжүлдези амгы үеде бистиң чуртарывыстың аразында харылзааларның Белград декларациязының угаан-бодалынга үндезилетинин турар өзулуг демократтыг принциптериниң ачызында болдунар аргалыг болган деп чугаалаар болзумза силериң санал-оналынарны база илергейлээним ол деп санап турар мен. Адаанга ЮФУР-нуң Президентизи эш Титонун болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Булганиннын ат салганы ол төөгүлүг документ ийи күрүнелериниң найыралдыг болгаш быжыг кады ажылдажылгазының үндезинин салып, улустар аразының тайбынын, айыыл чок чоруун болгаш кады ажылдажылгазын быжыглаарынга улуг чергелиг идигни берген.

ССРЭ-ниң Дээди Соведниң бистиң чуртувуста келген төлээлекчилери силерге мында силериң көөрүн күзээн бүгү-ле чүүлдериңнери—оон чаагай көрүштүг черлерни, бойлус байлактарын, оон ажылагый болгаш политиктиг хөгжүлдезин, оон ниитилел болгаш политиктиг тургузуун көргүзер арганы бистиң Скупщинаныска тывыскан дугайты өөрүп тур мен, эргим өөнүктер. Югославияның хамзатылары-биле шуут ужуражып турган, бистиң кижилеривистің амыдырал-чурттаргазы-биле болгаш күженишкиннери-биле, оларның үзел-бодалдары-биле, сагышсеткили-биле болгаш күзел-чүткүлдери-биле таныжар долу арганы болур силер дээрзинге бүзүреп турар бис. Силериң чуртунар-биле кады ажылдажылганың болгаш найыралдың политиказын бистиң улустарывыстың бүрүнү-биле деткип турарынга база совет улустарга хамаарыштыр оларның найыралчы сеткил-сагыштыынга бүзүрээр силер дээрзинге идеген тур мен. Бистиң чуртувус-биле тайбынга ынакшылдыг болгаш найыралдыг харылзааларны хөгжүдериниң херээнге хамаарыштыр совет улуртулганың күженишкиннери база улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын чымчадырынче угланган оон базымнары бистиң кижилеривиске чүгле эки биллингир эвес, харын оларны аажок үнелеп турарынга бүзүрээр арганы силерге бээр деп санап турар мен. Өске-даа чурттарның ол угланыышкынга хамаарыштыр алган кандыг-даа базымнары база оларга эки биллингир болгаш олардан бедик үнелелди ап турар. Бистиң чазаавыстың чайгылыш чок, принципиалдыг, демократтыг болгаш тайбынга ынакшылдыг даштыкы политиказы, кады ажылдажылганы күзеп турар бүгү чурттар-биле идепкейлиг кожа-хелбээ догуннаашкынынын, идепкейлиг кады ажылдажылганың болгаш найыралдың политиказы бистиң кижилеривистің бодалдарында болгаш чүректеринде ханы дазылданып киргенин көөр аргалыг болур силер дээрзинге идеген тур мен.

Совет Эвилелиниң болгаш Югославияның аразында быжыг болгаш найыралдыг кады ажылдажылга дээш М. Пьяде йөрээл салган.

М. Пьяденің байырлыг чугаазынга харылавышаан, ССРЭ-ниң Дээди Соведниң төлээлериниң удуртукчузу А. П. Волковтуң чугаалааны болза:

Эш Дарга! Эргим эштер!

ССРЭ-ниң Дээди Соведниң төлээлери хамыктың мурнунда силериң кайгамчыктыг чуртунарга кээп база силериң улузуңарның амыдыралы-биле танышсын деп ССРЭ-ниң Дээди Соведниге чоруткан чалалга дээш Югославияның Федеративтиг Улус Республиказының Эвилелдиң Улус Скупщиназынга чүректің ханызындан өөрүп четиргенин илергейлээрин күзээн ийик.

Совет парламентинин төлээлекчилери бистер ол чалалганы хүлээп алган, бистің-биле найыралдыг Югославияның черинге сеткил ханыышкыны-биле болгаш өөрүшкү-биле кээп, бүгүн хөй национальдыг Совет Эвилелиниң бүгү улустарының мурнундан Югославияның улустарынга изиг байырның сөстери-биле кээп баралгаарын күзээн ийик.

Бистиң парламентилеривистің шуут харылзаазының найыралды болгаш кайы-кайызын билчир чорукту быжыглаарының херээнге ужур-дузалының дугайты Эвилелдиң Улус Скупщиназының Даргазы эш Пьяденің чугаазынга чугаалатынган чүүл-биле бүрүн долу чөпшээрешпишаан, бистер парламентилер төлээлериниң аргыжыышкыны ажыл-агый, политика болгаш культура амыдырының бүгү адырларынга сырый кады ажылдажылгага кайгамчыктыг үндезин болур дээрзинге бала быжыг бүзүредги илергейлээрин күзээн ийик бис.

Бистиң чурттарывыстың аразында харылзааларны таарыштырганы улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын чымчадырының, бүгү делегейге тайбыңны болгаш айыыл чок чорукту быжыглаарының херээнде эң улуг факторларның биреези болганы маргылдаа чок.

Совет улус болза, Белград декларациязын болгаш ол декларацияны хөгжүдер талазы-биле бистиң чазактарывыстың чорудуп турар дараазындагы хемчеглерин сеткил ханыышкыны-биле утказан болгаш бистиң найыралывыс ону силериң-биле бистиң ам сактырывыс кончуг аар-берге үеге чедир турганынга көөрде, улам-на калбарын хөгжүүрүн, улам-на бүзүлбас болгаш быжыг болурун сеткилдің ханызындан күзеп турар.

ССРЭ-ниң Дээди Соведниң төлээлериниң силериң чуртунарга чораанының түңнелинде база Югославияның Эвилелдиң Улус Скупщиназының төлээлериниң Совет Эвилелинге чораанының түңнелинде бистиң улустарывыстың тайбыга ынакшылдыг күзел-чүткүлдериңге бүрүнү-биле таарыштыр турар кайы-кайызынга өүзүрежир болгаш хүндүлежир чорукка үндезилетинген быжыг харылзаалар тургустунган турарын бистиң төлээлеривис сеткилдің ханызындан күзеп турар.

Югослав болгаш совет улустарының найыралы дээш, мадырлыг югослав улус дээш, Югославияның коммунистериниң алдарлыг партиязы, оон Төп Комитеди болгаш югослав улустуң оштыңчызы —маршал Тито дээш А. П. Волков йөрээл салган.

Хүнүң ийги чартында ССРЭ-ниң Дээди Соведниң депутаттары Белградтың улус музейинге болгаш улустуң хосталга дайынының Каледа Магдала музейинге чораан. Улустуң музейиниң бажыңындан Совет Эвилелиниң төлээлери үнүп келирге Белградтың чуруткчылары оларны адыш часкаашкыны-биле уткаан.

ССРЭ-ниң парламент төлээлери кежээ шин театрынга «Егор Булычев болгаш оон-даа өскелер» деп шинге чорааннар.

БЕЛГРАД. ССРЭ-ниң Дээди Соведниң төлээлери октябрь 5-те ийи бөлүк кылдыр чарлып алган, Белградтан ырак эвесте турар Бинчеде Борис Кидрич аттыг ядролуг физиканың институдунга болгаш Железникада Иво Лола Рибар аттыг аар машина тудуунун заводунга чораан.

Төлээлериң ядролуг физиканың институдунга чораан кезээн Югославияның Улус Скупщиназының депутады, Эвилел вечезиниң даштыкы политика айтырыгларының талазы-биле комитединиң секретары Лазар Мойсов үдеп чораан. Дээди Советтиң депутаттарынга тайылбырны институттуң директору Гойко Павичич болгаш институттуң эртем ажылдакчылары берген. Институттуң аныяк коллективиниң чедип алган чедишкиннерин төлээлериңң кежигүннериниң улуг сонуургалбиле көрген.

Төлээлериңң удуртукчузу А. П. Волков баштаан Дээди Советтиң төлээлериниң өске кезии Югославияның Улус Скупщиназының депутады болгаш комитет даргазы Рая Недельковичиге база Совет Эвилелиниң Югославияда элчини Н. П. Фирюбинге үдедип алгаш югослав аныяктарның удуртукчузу Иво Лола Рибарның адын эдилээн аар машина тудуунун заводу-биле таныжар дээш Железникаже чорупкан. Тудуушкуну 1947 чылдың ортан үезинде эгелээн ол заводту тударынга Югославияның 16 мун хире оолдары болгаш кыстары киришкен. Оларның дыка хөйү заводка ажылдап арткан болгаш ам мергежилдиг ажылчыннарның өзээ болуп турар. Завод куруг черге тыштын келген хирезинде, 1948 чылдың эгезинде-ле үлетпүр продукциязын берип эгелээн.

Дээди Советтиң депутаттарын ажылчын чөвүлелиниң даргазы Живота Костадинович, эргелел комитединиң даргазы Милорад Вукович, заводтуң директору инженер Владо Миркович болгаш оон-даа өскелер уткып алган.

Найыралдыг беседа эгелээн. Аар станоктарны, металлургия үлетпүрүнге дериг-херекселдерни, а сөөлгү үеде бөөленнир станоктарны бүдүрүп үндүрүп турар ол бүдүрүлгениң ажылының дугайын заводтуң удуртукчулары чугаалап берген. Заводтуң ниити продукциязы үне-биле алырга 1950 чылда 2 миллиард турганындан ам ийи ажыг катап хөй, чылда 5,2 миллиард динар (акша) чедир өскен.

Ол беседа ийи шак хире үргүлчүлээн. Совет депутаттар ажылчын чөвүлели канчаар ажылдап турарын, ону бүдүрүлгеге канчаар соңгуп турарын, оон директорбиле кандыг харылзаалының, база ажылчын чөвүлелиниң эргелерин болгаш хүлээлгелерин, бүдүрүлгениң амыдыралынга партия организациязының болгаш коммунистер эвилелиниң кежигүннериниң ролюн сонуургаан.

Оон соонда аалчылар заводтуң үлетпүр школазын болгаш завод цехтерин эргип көрген. Заводту эргип көрүп турганының үезинде депутаттарның болгаш ажылчыннарның база мастерлериң аразынга беседалар каш удаа болгулап турган.

ССРЭ-ниң Дээди Соведниң төлээлери октябрь 5-те Югославияны эргип көөрубиле Белградтан чорупкан.

(СЭТА).

Кыдатта демир оруктар тудуушкуну

ПЕКИН. Кыдаттың демир орукчулары ниитизи-биле 1050 километр дурттуг чаа демир оруктар шугуму тударының чыл планын чедишкиниг күүседип турарлар.

БУР-нуң тургустунганының алды чыл оюнуң мурнуу чарында Ланьчжоу—Урумчи—Алма-Ата магистралының тудугжулары Гобиниң ээн-куруг кадыг-берге участогун ажып эртип, Чжанье пунктузунга чедир рельстер салыышкынын дооскан. Чыл дургузунда олар 187 километр узун оруктуң участогун тутканнар. Бо чылдың төнчүзүнге чедир тудугжулар база 108 километр орукту кылыр деп хүлээнгеннер.

Келир чылдың эгезинде кылыр деп айыттынган Баотоу—Ланьчжоу демир оруунуң соңгу талазының тудуушкуну хуусаазындан эрте эгелээн. Баоцзи—Чэнду демир оруунуң мурнуу талазының тудугжулары, а ол ышкаш Пекин—Ханькоу демир оруунуң ийги оруунуң болгаш Чаньчунь—Дальный участогунда Харбиниң демир оруунуң тудугжулары планныг онаалгазын ажыр күүседип турар.

«Гуаньминжибао» солуннуң дыңнадып турарын өзугаар алырга, чыл төнчүзүнге чедир бүгү Кыдатка пландан ажыр 251 километр чаа оруктар салдынган турар.

(СЭТА).

Герман Демократтыг Республиканың тургустунганының алды чыл ою

(Берлинге болган байырлыг хурал)

БЕРЛИН. Герман Демократтыг Республиканың тургустунган хүнүнден бээр алды чыл болган оюнга алдар болдурган байырлыг хурал октябрь 6-да Берлинге болган.

Күрүнеиң немец операның залынга ГСЧП-ныҢ ТК-зының кежигүннери, ГДР-ниҢ Улус палатазының болгаш Черлер палатазының депутаттары, Демократтыг Германияның Национал фронтузунуҢ ажылдакчылары, демократтыг партияларның болгаш массалыг организацияларның төлөөлекчилери, бүдүрүлгениҢ мурнакчылары, национал шаңналдың лауреаттары, эртемниҢ, культураның болгаш уран-чүүлдериҢ ажылдакчылары, БерлиниҢ ажылчы чоннарының төлөөлекчилери, дипломаттыг корпустуҢ кежигүннери чыылганнар.

Залды байырлалдыг кылдыр шимээн. Сценаның дөрүнде Герман Демократтыг Республиканың күрүне сүлдези, ооҢ адаанда кара-кызыл-алдын ала туктар, кызыл туктар болгаш дириг чечектер тургускан черде «Герман Демократтыг Республикада ажылчын-тараачынның эргечагыргазы чаа, тайбың болгаш демократтыг Германияга үндезин болур» деп сөстерни бижээн.

Герман Демократтыг Республиканың көскү ажылдакчыларын, а ол ышкаш даштыкы чурттарның төлөөлерин болгаш Барыын Германиядан келген аалчыларны чыылганнар изин-биле байырлап турганнар. Президиумда олуттарны ГДР-ниҢ Премьер-Министри О. Гротеволь, ГСЧП-ныҢ ТК-зының бирги секретары болгаш Премьер-МинистриҢ оралакчызы В. Ульбрихт, ГДР-ниҢ Улус палатазының даргазының бирги оралакчызы Г. Матерн, ГДР-ниҢ Премьер-МинистриниҢ оралакчылары В. Штоф, Л. Больц, О. Нушке, П. Шольц, Г. Лох, министрлер, ГСЧП-ныҢ ТК-зының политбюро кежигүннери К. Ширдеван болгаш Ф. Эльснер, Германияның Коммунистиг партиязының Төп баштаар чериниҢ бирги секретары М. Рейман, Демократтыг Германияның Национал фронтузунуҢ национал чөвүлелиниҢ даргазы профессор Э. Корренс, герман рейхсканцлер чораан доктор И. Вирт, ОСНП-ныҢ даргазы Г. Варнке, а ол ышкаш даштыкы чурттарның төлөөлериниҢ удуртукчулары болгаш кежигүннери эзлепкеннер.

СЭКП Төп КомитединиҢ Президиум кежигүнү болгаш СЭКП ТК-ныҢ секретары М. А. Сусловка баштаткан Совет ЭвилединиҢ Чазак-төлөөлеринге алдар болдурган диңмиттиг адыш часкаашкыны залга чаңгыланып турган.

Кыдат Улус Республиканы төлөөлөөн КУР-нуҢ ГДР-де Онза болгаш Бүрүн эргелиг элчини Цзэн Юн-цюаньга, улус демократиязының чурттарының чазактар төлөөлеринге, а ол ышкаш Францияның, Австрияның, Финляндияның, Швецияның, Данияның болгаш Европаның өске-даа чамдык чурттарының акы-дуңма коммунистиг болгаш ажылчын партияларының төлөөлекчилеринге чыылганнар изиг байыр чедирип турган.

Байырлыг хуралга Герман Демократтыг Республиканың Президентизи Вильгельм Пик олурушкан.

ГСЧП-ныҢ ТК-зының бирги секретары болгаш ГДР-ниҢ Премьер-МинистриниҢ оралакчызы В. Ульбрихт хуралды ажыткан.

Диңмиттиг адыш часкаашкынының адаа-биле Президент Вильгельм Пикке, Премьер-Министр О. Гротевольга, Герман Демократтыг Республиканың тургустунганының алды чыл оюнуҢ байырлалынга келген даштыкы чурттарның төлөөлериниҢ баштыңнарынга болгаш кежигүннеринге база Барыын Германиядан келген аалчыларга ол байыр чедирип, чүве чугаалаан.

ООҢ соонда В. Ульбрихт Герман Демократтыг Республиканың Премьер-Министри О. Гротевольга сөс берген. О. Гротеволь индирге үнүп келирге олурганнар диңмиттиг адыш часкаашкыны-биле уткан.

О. ГротевольдуҢ чугаазы доозулганының соонда байыр чедирери-биле Совет чазактың төлөөлериниҢ баштыңы М. А. Сусловка хуралдың даргазы сөс берген.

Герман Демократтыг Республиканың алды чыл оюнуҢ байырлалынга келген өске-даа даштыкы чурттарның төлөөлериниҢ баштыңнары ооҢ соонда байыр чедирип чүве чугаалааннар.

Байырлыг хуралдың төнчүзүнде олурушканнар ССРЭ-ниҢ Министрлер Чөвүлелинге болгаш СЭКП Төп Комитединге чорудар байырлыг чагааны улуг сорук кириишкин-биле хүлээп алган.

Хурал доозулганының соонда байырлалдың улуг концерти болган. (СЭТА).

Вьетнамның Демократтыг Республиказы. Күрүнеге рис дужаап турары.
Фото В. Осиповтуу. СЭТА-ныҢ фотохрониказы.

КНО-нуҢ Кол Ассамблеязының X сессиязында

НЬЮ-ЙОРК. Кол Ассамблеяның октябрь 4-те эртенги пленарлыг хуралынга ниити политиктиг чугаалажылгага хамаарыштыр Индияның төлөөлериниҢ баштыңы Кришна Менон санал берген.

Дөрт чазактарның Женева чөвүлел хуралы Сан-Франциского болган сессияга хамаарыштыр илеретинген идегелдерни шынзыктырган, чүл дээрге, ол чөвүлел хуралдың киржикчилери оларның артында турар улустарның чаагай тура-соруун илергейлөөн деп Менон демдеглээн.

КНО-нуҢ Уставын эде көөрүнүҢ эргежок чугулазының дугайында чамдык төлөөлериниҢ чугаалаан санал-оналдарынга хамаарыштыр Индияның төлөөлекчизи мээн чазамның санал-оналын ёзугаар алырга, Уставты хамыктың мурнунда Айыыл чөк чоруктуҢ ЧөвүлелиниҢ доктаамал кежигүнү күрүнелериниҢ ниити чөпшээрежилгези бар турда чүгле ынчан эде көрүп болур деп медеглээн. Ынчалзажок амдыызында Уставты эде көөрүнге таарымчалыг үе эвес. Индий төлөөлер бо айтырыг дугайты ниити чөпшээрежилгебиле хүлээп алдынган кандыг-даа шиитпирни деткиир, ынчалзажок Уставты эде көөрү-биле аажок улуг тускай механизмни тургузарынга удур дадаалзаар апаар деп Менон немеп чугаалаан.

КНО-га чаа кежигүннер хүлээп алыр дугайында айтырыгже шилчээш, Индияның төлөөзи кижи төрелгетениҢ үштүн бир кезии Каттышкан Нациялар организациязында амдыгаа чедир төлөөлетирбээнинче Ассамблеяның кичээнгейин угландырган. КНО болза, кандыг-бир бөлүк чурттарның «хагдынчак клубу-даа, ыдыктыг эвилели-даа» болбас ужурлуг, ынчангаш КНО-га кайы бир чуртту хүлээп алырының дугайында айтырыгны көрүп турган, ол чуртка хамаарыштыр күзелди азы күзел чок чоруктуу удуртулга болдуруп болбас деп чүвени ол онзалап демдеглээн. КНО болза, делегей кандыг болдур ону шуптузун төлөөлөөр ужурлуг. КНО-га болгаш дөрт күрүнелериниҢ даштыкы херектер министрлериниҢ Женевага ам болур чөвүлел хуралынга чугаалажышкыннар хүлээп алырын манан турар чурттарның хөй нуруузун Организацияга хүлээп алыр дугайында дугуржулганы чедип алыр боор дээрзинге идегелди Менон илергейлеп чугаалаан.

КНО-нуҢ секретариады эң-не төлөөлекчи характерлиг болурун база географтыг чөптүг хуваалданың Уставта көрдүнген принцивинге дүштүр диптериниҢ бүгү кезектери КНО-га эң-не чөптүг төлөөлетиргеН турзун деп ол чугаалаан.

Индияның төлөөлекчизи бодунуҢ чугаазының хөй нуруузунга КНО-нуҢ ажылының экономика талазын чугаалаан. Ылангыя кошкак хөгжүлделиг чурттарның экономиктиг хөгжүлдезиниҢ тускай, делегей фондузун тургузарын деткип, бүгү чурттар экономиктиг кады ажылдажылганы калбартырын ол кыйгырган.

Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле делегей агентилелин тургузарының идеязын Индияның төлөөзи деткээн. Атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаары атомнуг чигэттиг чурттарны үлетпүр талазы-биле эң-не сайзырангай чурттар колониячы ёзу-биле мөлчүүр кылдыр организастатынмас ужурлуг деп Менон чугаалаан.

Чепсегленишкиннерни дүжүреринiҢ айтырынынче шилчээш, Менон ол айтырыгның амгы байдалын эң-не идегелдиг кылдыр тодаргайлаан ыңдыг төлөөлериниҢ санал-оналынга чөпшээрежип, ол айтырыг талазы-биле янзы-бүрү саналдар кылдынган, ынчангаш Индияның төлөөлери ол саналдарны чүүлдүгүнмезиниҢ чыдаганнарын көрбейн турар деп медеглээн. Чепсегленишкиннерни дүжүреринiҢ айтырын шиитпирлээр чорукту кандыг-даа арга-биле ооҢмнадыры чүгле немей бергелерни тургузуп турар деп чүвени Менон онзалап демдеглээн.

Индия атомнуг чепсекти бүрүн хоругдаарын негээр чорукту үргүлчүлээр деп ол медеглээн.

Францияның төлөөлери алжир айтырыгны чугаалажып көөр деп Ассамблеяның шиитпиринге харыы кылдыр Ассамблеяны катташ чоруткан дугайты Индияның төлөөзи сеткили хараадаанын илергейлээн. Франция бодунуҢ туружун эде көөр боор деп идегелди ол чугаалаан.

Германияның чаңгыс эви Германияның кайы бир кезинде турар эрге-чагырганы хүлээп көөрү-биле чедип алдынган туруп шыдавас, харын кайызының-даа догунган турарының фактызын херекке алза чогуур деп бодалды индий төлөөлериниҢ баштыңы чугаалаан. Бир эвес олар ниити дылды тывар аргалыг болган болза, дээре турган ийик деп ол чугаалаан.

Ыраккы Чөөн чүктүҢ айтырыынче шилчээш, Менон мээн чазам «СЕАТО-ну ол районга тайбыңны хандырарынга салыышкын кылдыр санавайн турар» деп медеглээн.

Индий-Кыдат айтырыгларын чедишкиниҢ шиитпирлээр төлөөде, ол айтырыг талазы-биле Женева дугуржулгазы оон угаан-бодалынга ыяк дүштүр күүсетинген турары эргежок чугула деп чүвени Менон онзалап демдеглээн.

ССРЭ-ниҢ болгаш Японияның аразында чугаалажышкыннар чедишкиниҢ доостур дээрзинге идегелди ол илергейлээн. Кыдат Улус Республиканың болгаш АКШ-тың аразында чоокшулажышкынны чигедир дээш бүгү чурттар бүгү-де болдунгу дег чүүлдерни кылырын Менон кыйгырган. Ол улуг күрүнелериниҢ аразында харылзааларда чамдык деңшилге чедип алдынган деп ол чугаалаан. Кыдат Улус Республиканың болгаш бүгү маргылдаалыг айтырыгларны, ооҢ иштинде Тайвань ортулук дугайында айтырыгны АКШ-биле тайбың шиитпирлээрин күзеп турар дээрзинге Индия бүзүреп турар. Ол бүгү айтырыгларны шиитпирлээри АКШ-тың болгаш КУР-нуҢ аразынга чугаалажышкыннарның аргазы-биле чедип алдынган турун болур.

Эрткен сессияга Индияның төлөөлериниҢ чепсегленишкиннерни дүжүрер талазы-биле дугуржулгаларже баштайгы базым кылдыр чепсегленишкиннерни эңдере бүдүрерин соксадыр, а ол ышкаш ядролуг чепсекти шенээрин соксадыр дээн кирген саналдарынче төлөөлериниҢ кичээнгейин Менон угаан. Чепсегленишкиннерни дүжүрери азы чепсегленишкиннерни кызыгаарлаары эки херек, ынчалзажок тайбыңны доктаадып тургузарынга ол ам-даа шупту эвес болдур ийин. Дайын деп чүвениҢ бодун хоругдаары эргежок чугула. Каттышкан Нациялар Организациязы тайбыңны болгаш бүгү чурттарның кады ажылдажылгазын чедип алыр деп сорулгалыг болур ужурлуг.

Улустар аразының ниити болгаш тустус айтырыгларының талазы-биле 45 чурттарның төлөөлекчилери боттарының туружун тайылбырлап чугаалаан ниити дискуссия Индияның төлөөлериниҢ баштыңының саналы-биле доозулган.

Санал берген бүгү кижилер Кол Ассамблеяның X сессиязы делегейниҢ чаа, эң-не таарымчалыг байдалында эгелээн деп чүвени өскерилге чокка демдеглээн. Дөрт күрүнелериниҢ чазактар баштыңнарының Женева чөвүлел хуралы, Азия болгаш Африка чурттарының Бандунг конференциязы, а ол ышкаш атомнуг энергияны тайбың сорулгаларга ажыглаар талазы-биле делегей конференциязы чергелиг ыңдыг болуушкыннарның улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын чымчадырынга чугула рольдуу онза демдеглетинген. Дөрт күрүнелериниҢ даштыкы херектер министрлериниҢ Женевага ам болур чөвүлел хуралы улустар аразының эң чугула айтырыгларын, ылаңгыя чепсегленишкиннерни дүжүреринiҢ айтырынын шиитпирлээринче оруккa чаа чугула базым болур деп идегел хөй-хөй чугаалаарга илергейлетинген. «Биче чурттарның» хөй-хөй төлөөлекчилери улустар аразының дүшкүүрлүг чоруктарын кошкадырынга хамаарыштыр улуг күрүнелериниҢ инициативазы дээш оларга өөрүп четиргенин илергейлевишаан, ооҢ-биле кады бүгү Каттышкан Нациялар Организациязы болгаш ооҢ бүгү кежигүннери кады ажылдажылганың ёзузунга, маргылдалыг айтырыгларны тайбың шиитпирлериниҢ ёзузунга, «Женеваның ёзузунга ажылдаарының эргежок чугулазын онзалап демдеглээннер.

Хөй-хөй тодаргай айтырыгларның талазы-биле санал берген төлөөлериниҢ (дадары элээн карышкак-даа болган ёзу, маргылдаалыг айтырыглар талазы-биле төлөөлериниҢ бо сессияга тайылбырлаан туруштары элээн ыржым болгаш ажыл-ишчи хөөннүг болган. Бөлүк чурттарның Кол Ассамблеяга колония айтырыгларын чугаалажып көөрүн болдурбаан дээр оралдажышкыны харын Кол комитетке-даа, пленарлыг хуралдарга-даа шыңгыы саналдарны болдурган.

* * *

Политиктиг чугаалажылганың доозулганының соонда Кол Ассамблеяның комитеттери ажылдап эгелээр деп турар. Оларның чамдыктары, ылаңгыя хайгаарал-тежээл талазы-биле комитет болгаш тускай политиктиг комитет ажылдап киришкен. Политиктиг комитет база бодунуҢ ажылын эгелеп турар.

(СЭТА).

Югославияда целлюлоз-саазын фабриказын ажыглалга киирген

БЕЛГРАД. «Борьба» солуннуҢ дыңнадып турарын ёзугаар алырга, Бидем-Крошкада (Словения) целлюлоз-саазын фабриказын ажыглалга киирген, ооҢ бүдүрүкчүлүү чылда 20 муҢ тонна саазын болур. Моон соңгаар ол фабрикага чылда 30 муҢ тонна чедир саазынны бүдүрүп үндүрген турар, ол чорук чурттуҢ хереглелин долузу-биле хандырар.

(СЭТА).

Индонезияда соңгулдалар

ДЖАКАРТА. ЧурттуҢ районнарының хөй кезиинге эрткен парламент соңгулдаларынга индонезий парлалга кол кичээнгей салып турар. Джакартаның, БандунгтуҢ болгаш өске-даа хоорайларның чамдык районнарының талазы-биле баштайгы түүнелдерни солуннарда чарлаан. Бадылаашкыннар талазы-биле бирги черлерни Машуми партия, национал партия, Коммунистиг партия болгаш Нахдатул Уламның мусульман партиязы эжелеп турары дыңнадыглардан көстүп турар. Джоньякарта, Семаранг, Сурабая, Вонособо, Магеланг дээп ышкаш хоорайларга Коммунистиг партия бирги черни эжелээн. Бандунгка национал болгаш Коммунистиг партия бирги черни ап турар.

Социалистиг партия, улустуҢ национал партиязы, ажылчын партиязы болгаш улуг Индонезияның партиязы дээн ышкаш шак ындыг чазак партияларының аштыышкының солуннар демдеглеп турар.

(СЭТА).

Уругвайның садыг харылзааларын калбартыры дээш

МОНТЕВИДЕО. Совет Эвилели-биле садыгны калбартырын Уругвайның хөй ниитизи негеп турар. Эррерист партияның чазак фракциязының парлап үндүрүп турар «Эль дебате» солун чурттуҢ экономиктиг политиказын «бүдүмче чок» деп адап турар, чүге дээрге ол политика уругвай экспортту «чүгле чаңгыс соңгу америка рынокундан» хамааржыр кылдыр тургузуп турар. Чазактың «Аксьон» солуну Совет Эвилели-биле садыг дугуржулгазын кылырын дүргедириниҢ чугулазынче кичээнгей салып турар.

ССРЭ-биле садыг харылзааларын калбартыр дугайында Уругвай сонуургалдыг болгаш садыг дугуржулгазы бо сорулганы чедип алырынга эң дээре чепсек болур ийик деп «Хустисна» солун демдеглеп турар.

(СЭТА).

Франция политиктиг байдал

ПАРИЖ. Чайгы дыштанылганың соонда парламентиниҢ ажылын катап чоруткан ының мурнуу чарыында Франция политиктиг байдал мырыңай дүшкүүрлүг болу берген. Чазакка бергедээшкиннериҢ кол үнер дөстери болза, алжирлерниҢ болгаш мароккочуларның күзел-бодалдарынга дүгжүп турар реформаларның чок болуп турарындан чидигленип турар Мароккода болгаш Алжирде байдалдар болур.

Чамдык чурттарның үндезин чонунга удур кадыг-шыңгыы кеземче шаажылаалдар-биле холбаштыр КНО-нуҢ Кол Ассамблеязының X сессиязында Алжирде байдал дугайында айтырыгны Ассамблеяның хүн айтырыынга киирерин саналдаанын мооҢ мурнунда дыңнаткан турган. Француз чазак алжир дугайында айтырыгны хүн айтырыгларынга киирери Францияның «иштики херектеринге холгаарлап киржишкин» кылдыр санап турарын медеглээш, удурланышкынның демдээ кылдыр КНО-дан бодунуҢ төлөөлекчилерин кыйгыртканы.

Октябрь 2-де Нью-Йорктан даштыкы херектер министри Антуан Пинэ баштадыр француз төлөөлериниҢ чедип келгенин холбаштыр министрлер чөвүлелиниҢ хуралы болган, аңаа АлжирниҢ болгаш МароккоНуҢ айтырыгларын чугаалашкан.

Парлалганың дыңнадып турарын ёзугаар алырга, француз шериг туруштарынче халдаан аймактарның чаа тура-халышкыннары сөөлгү хүннерде болган. Алжирже шеригниҢ немелде күштерин чорудар дугайында шиитпирни хуралга хүлээп алган. Оон аңыда министрлер чөвүлели КНО-нуҢ Кол Ассамблеязының X сессиязының ажылынга киришпес деп шиитпирни бадыткаан. Ынчалза-даа Францияның төлөөлекчилери Айыыл чок чоруктуҢ ЧөвүлелиниҢ ажылдарынга болгаш КНО-нуҢ чепсегленишкиннер дүжүрер талазы-биле комиссиязынга киржирин үргүлчүлөөн турар.

ПарижтиҢ солуннары Мароккода болгаш Алжирде байдалдарга, а ол ышкаш КНО-нуҢ Кол Ассамблеязының X сессиязындан француз төлөөлерни дедир кыйгыртканынга хамаарыштыр хөй санныг чүүлдерни парлап турар. Барыын үзелдиг солуннар КНО-ну база Ассамблеяның хүн чурумунга алжир айтырыгны киирери дээш бадылаан чурттарны буруудадып турар.

А чамдык солуннар Францияның Соңгу Африкада политиказын шүгүмчүлеп турар.

(СЭТА).

Мароккода политиктиг байдалга хамаарыштыр

ПАРИЖ. Париж парлалгазындан билдинип турарын ёзугаар алырга, султан Бен Арафтың дүжүлгезинден чорааны-биле база ооҢ Рабаттан Танжерже чоруткаНы-биле Мароккода политиктиг байдал экиживээн. Француз планны ёзугаар үш кижи составтыг «дүжүлге чөвүлелин» тургускан турар ужурлуг. Ынчалза-даа ол чөвүлел бо үеге чедир тургустунмаан болгаш султанның бүрүн эргези ооҢ төрели Абдулл Хафидче шилчитинген.

Ол шиитпирге «Истикляль» деп национализчи партия болгаш «Хамаарышпас чоруктуҢ демократтыг партиязы» шыңгыы удурланган. Ол шиитпир болза, Эксле-Бенге болган француз-марокко чугаалажышкыннарның үезинде база султан чораан Бен Юсеф-биле Анцирабка болган консультацияларның үезинде чедип алдынган дугуржулгаларга чөрчүүп турар деп ол ийи партиялар демдеглеп турар. Бо шиитпир болза, «Францияның киржилгезиниҢ талалакчылар эвилели» деп колонийжи организацияның ыйыдышкынының түүнели болур деп «Истикляль» партия медеглээн.

Мароккода байдал болза, Испанияның Мароккозу-биле кызыгаар чоогунда Ортаакы Атластың дагларынга база өске-даа чамдык районнарга француз шериг туруштарынче элээн каш халдаашкыннарны чоруткан аймактарның тура-халышкынының эгелээни-биле холбаштыр нарыыдаан. Ол аймактарга удур француз командылал чаа шериг каттыжышкыннарын чорудуп, ужар-чүүлду, танктарны болгаш артиллерияны ажыглаан.

(СЭТА).

Белорус культураның декадазының Польшада ажыттынганы

ВАРШАВА. Белорус культураның декадазының Польшага ажыттынарынга холбаштырган байырлыг хурал Варшавага болган. Варшаваның күрүне операзының залынга найыслалдың бүдүрүлгелериниҢ ажылчыннары, эртемниҢ, культураның болгаш уран-чүүлдериҢ ажылдакчылары, хөй-ниити организацияларының төлөөлекчилери чыылганнар. Польша Улус Республиканың Министрлер ЧөвүлелиниҢ Даргазы Ю. Циранкевич, Польшаның Маршалы К. Рокоссовский, Польшаның Каттышкан ажылчын партиязының Төп КомитединиҢ Политбюро кежигүннери, Сейм маршалы Я. Дембовский, Күрүне чөвүлелиниҢ болгаш чазак кежигүннери хуралга келгеннер. ССРЭ-ниҢ Польшада херектеринге түр бүзүретирген И. А. Мельник болгаш дипломаттыг корпустуҢ өске-даа кежигүннери олурушканнар.

Польша чогаалчылар эвилелиниҢ даргазы, «Улустар аразынга тайбыңны быжыглаары дээш» делегейниҢ Сталинчы шаңналының лауреады Леон Бручковский хуралды ажыткан. Белорус культураның ажылдакчыларының төлөөлеринге ол чүүрктиҢ ханызындан байыр чедирген.

Польша Улус Республиканың Культура болгаш уран-чүүлдер министри В. Сокорский бодунуҢ илеткелинге Польша биле Совет Белоруссияның улустарының аразында найыралдың төөгүзүн болгаш чаңчылдарын характерлээн.

ООҢ соонда Белорус ССР-ниҢ Культура министри Г. Я. Киселев чүве чугаалаан, Белоруссияның культура ажылдакчыларының мурнундан белорус улустуҢ польша улуска чүректиҢ ханызындан байырын дамчыткан болгаш өөрүшкүүр хүлээп алыышкын дээш өөрүп четиргенин илеткен.

Белорус шүлүкчү Петрусь Бровканың Варшавага алдар болдурган бодунуҢ чаа шүлүүн номчуп, чугаалаан чугаазы чылыы-биле хүлээп алдынган.

Байырлыг хуралдың соонда Варшаваның театрларының артистериниҢ болгаш белорус культураның декадазынга киржири-биле Польшада барган белорус артистериниҢ киржилгези-биле улуг концерт болган.

(СЭТА).

Румын Улус Республиканың Национал улуг хуралының сессиязы

БУХАРЕСТ. Октябрь 3-те Бухарестиге Румын Улус Республиканың Национал улуг хуралының сессиязы болган.

Национал улуг хуралдың даргазы К. Пырвулеску РУР-нуҢ Министрлер ЧөвүлелиниҢ Даргазы Г. Георгиу-ДежтиҢ ону Румынияның Ажылчын партиязының ТК-зының Бирги Секретарынга соңгааны-биле холбаштыр Министрлер ЧөвүлелиниҢ Даргазы эрге-дужаалдан хостаарын дилээн чагаазын номчаан. Оон дилээн сессия чаңгыс үн-биле хандырган.

Оон соонда Г. Георгиу-Деж чүве чугаалаан. Румынияның Ажылчын партиязының ТК-зының болгаш төлөөлетиргеннер ЧөвүлелиниҢ даасканын ёзугаар Министрлер ЧөвүлелиниҢ Даргазы эрге-дужаалга депутат Киву Стойканы соңгуурун ол саналдаан. Ол ону партияның шынчы оглу, ажылчын аңгының болгаш улустуҢ эрге-ажыктары дээш төлептиг демиселчи, партияның, күрүненин болгаш профэвилелиниҢ удуртур ажылдарынга улуг дуржулгалыг кижи кылдыр характерлээн.

РУР-нуҢ Министрлер ЧөвүлелиниҢ Даргазынга Киву Стойканы сессия чаңгыс үн-биле соңгаан. Депутаттар румын чазактың чаа баштыңчызынга бут кырынга тура байыр чедиргеннер.

Диңмиттиг адыш часкап турда, Киву Стойка программалыг чугаазын кылган.

Депутат И. КишиневскийниҢ Румынияның Ажылчын партиязының ТК-зының секретарынга соңгутканы-биле холбаштыр сессия ону Министрлер ЧөвүлелиниҢ Даргазының бирги оралакчызы хүлээлгеден хостаан. Министрлер ЧөвүлелиниҢ Даргазының бирги оралакчыларынга депутаттар Э. Доднараш, П. Борила, М. Константинеску олар соңгутканнар. Министрлер ЧөвүлелиниҢ Даргазының оралакчыларынга депутаттар Д. Петреску, С. Бугич болгаш А. Бырлэдяну (ол Күрүненин план комитединиҢ даргазынга база соңгутурган) олар соңгуткан. Даштыкы херектер министринге Г. Престяса, Чепсектиг күштер талазы-биле министрге — Л. Сэлэжану соңгуткан.

Сессия Национал улуг хуралдың ПрезидиумунуҢ чарлыктарын бадылаан болгаш элээн каш организастыг айтырыгларны шиитпирлээн.

(СЭТА).

Кыдатта чаа дээди өөредилге чери

ПЕКИН. КУР-нуҢ 6 чыл оюнуҢ национал байырлалының бүлүүзүнде Чанчунга чаа дээди өөредилге чери — ЧанчуннуҢ автотрактор институду ажыттынган.

«Гириншибао» солуннуҢ дыңнадып турары-биле алырга, бо чылын автомобиль болгаш трактор факультеттеринге 1400 ажыг кижини хүлээп алган.

(СЭТА).

Уругвай металлургтарның ажыл соксадыышкыны доозулган

МОНТЕВИДЕО. «Ферросмальт» деп металлургия заводунуҢ ажылчыннарының 84 хонукта үргүлчүлөөн ажыл соксадыышкыны доозулган. «Ферросмальтының» ажылчыннары-биле эң-сеткил каттыжышкыны кылдыр сентябрь 8-те ажыл соксадыышкыны эгелээн өске-даа металлургия заводтарының ажыл соксадыышкыны харугда доозулган. 8,5 муҢ ажылчыннар киришкен ажыл соксадыышкыны өөлгү чылдарның дургузунда эң улуг ажыл соксадыышкыны болган. Ажылчыннарның, чазак комиссиязының болгаш бүдүрүлге эзлериниҢ аразынга сентябрь 30-де ат салдынган дугуржулгага үндезилээш, бүдүрүлге эзлери ажыл соксадыышкынының үезинде үндүрткен бүгү ажылчыннарны болгаш профэвилел удуртукчуларын ажылга катап хүлээп ап турар, а ол ышкаш ажыл соксатканнарның экономиктиг чамдык негелделерин хандырып турар. Ажыл соксатканнарга улур кандыг-бир кадыг-шыңгыы хемчеглерни бүдүрүлге эзлериниҢ ап чорударын хоругдаан.

(СЭТА).

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчуу, баҢы № 2 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуҢ 2—62, редакторнуҢ оралакчызының, иштики информация киргизиниҢ—3—88, харыысалгалыг секретарының 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, кедээ ажыл-агый киргизиниҢ 3—68, культура болгаш амыдырал, чагаа киргизиниҢ база бухгалтериясының—3—65.

ТС—02659.

Культура эргелелиниҢ типографиязы.